

Xəbər
Sabahkı
Qarabağ
mitinqinə
böyük
hazırlıqlar
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 28 sentyabr 2018-ci il Cümə № 203 (7092) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Putin Bakıda: qısa, amma mühüm səfər

Rusiya prezidenti Azərbaycanda cüdo yarışını izlədi, prezident İlham Əliyevlə təkbetək görüşdü; **Rusiya prezidenti:** "Biz həmişə maraqların balansını axtarıq və onu tapırıq"
yazısı səh.5-də

Gələcək ilin büdcəsi hazırlanır: gözləntilər

yazısı səh.4-də

Azərbaycan silah ixracatçısına çevrilir

yazısı səh.9-də

ABŞ İranla əməkdaşlıq edən ölkələri hədələyir

yazısı səh.5-də

"Ürək institutu"nun direktoru işdən çıxarıldı

yazısı səh.4-də

Bu gün MDB-nin sammiti başlayır - qurumun gələcək taleyi necə olacaq?

yazısı səh.6-də

Okeanın o tayından dollar qərarı - Bakıda narahat deyillər

yazısı səh.12-də

Qərb Poroşenkonun yerinə namizəd axtarır

yazısı səh.9-də

Beynəlxalq Bankının səhmləri dəyərindən ucuzca satılır - ekspert danışır

yazısı səh.10-də

İrəvanın Qarabağ iddialarına sərt cavab: "Ermənistanın şansı yoxdur..."

yazısı səh.13-də

DİN və Baş Prokurorluq birgə açıqlama yaydı

yazısı səh.2-də

İRƏVANA QARŞI AŞAĞILAYICI GEDİŞ: MOSKVA BAKINI SEÇİR

Ermənistanla Rusiya arasında həm də əsəb savaşı başlayıb; **Putinin köməkçisi:** "Növbənizi gözləyin, Rusiya prezidentinin İrəvana tezliklə səfər etməsinə ehtiyac yoxdur"; **erməni nəşri:** "Uşakovun təhqiramiz sözləri..."

yazısı səh.8-də

Eldar Mahmudovun ən yaxın adamına yeni ittihamlar - sabiq nazir yenə istintaqa çağırılabilir

Sabiq MTN şefinin "qara kassası" hesab olunan əmisi oğlu Vüqar Mahmudova yeni ittiham verildi və həbs müddəti artırıldı - təfəsilat

yazısı səh.7-də

Cahangir Hacıyevlə bağlı müəmma - acdır, yoxsa blef edir...
yazısı səh.7-də

Deputatın Yessentukidə tikdirdiyi sanatoriya 25 milyon dollara başa gəlib
yazısı səh.4-də

BİU-nun bağlanması - Seydən müdrik sükut, Dini Komitə sədrindən izahat
yazısı səh.10-də

Bakıda NATO-nun təlim kursları keçirilib

Azərbaycanın Müdafiə Nazirliyinin NATO ilə 2018-ci il üçün Fərdi Tərəfdaşlıq üzrə Əməkdaşlıq Proqramına əsasən, Şimali Atlantika Alyansının Brunssumda yerləşən Birləşmiş Qüvvələr Komandanlığının və Portuqaliyada yerləşən Birləşmiş Təhlil və Təcrübələrin Öyrənilməsi Mərkəzinin mobil təlim qrupları tərəfindən Bakıda "NATO-nun əməliyyatların qiymətləndirilməsi" və "NATO-da təhlil və təcrübələrin öyrənilməsi" mövzularında təlim kursları təşkil olunub.

Bu barədə Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Kurslar müddətində NATO-nun nümayəndələri tərəfindən dinləyicilərə NATO-da əməliyyatların qiymətləndirilməsi, əməliyyatların qiymətləndirilməsinin və planlaşdırılmasının nəzəriyyəsi, alyansda təcrübələrin toplanması və əməliyyat planı, əməliyyat zamanı təcrübələrin toplanması, analiz metodları, təcrübələrin öyrənilməsi prosesində qiymətləndirmə və digər mövzular barədə məlumatlar verilərək sındıkatlar keçirilib.

İsveçrədən Azərbaycana 30 vaqon gətiriləcək

İsveçrədən Azərbaycana 30 vaqon gətirilməsi planlaşdırılır. Bunu 9-cu Azərbaycan-Rusiya Regionlararası Forumu zamanı "Azərbaycan Dəmir Yolları QSC"nin sədri Cavid Qurbanov jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

"Növbəti ilin ilk aylarında ölkəmizə 30 ədəd qatar gətiriləcək. Vaqonlar İsveçrənin Surix şəhərində istehsal olunur. Yeni qatarlarla Qarsa 10 saata çatmaq mümkün olacaq, Ankaraya isə 20 saata".

Qiymətlərə gəldikdə isə C.Qurbanov bildirib ki, gediş haqqını digər ölkələrlə razılıq əldə etdikdən sonra demək mümkün olacaq.

"Qırmızı Körpü"də "araq əməliyyatı"

"Qırmızı Körpü" gömrük postunda Gürcüstandan Azərbaycana "Oka" markalı nəqliyyat vasitəsi ilə gələn Azərbaycan vətəndaşının avtomobili saxlanılıb və gömrük baxışı keçirilib.

Dövlət Gömrük Komitəsi bildirir ki, baxışdan önce, vətəndaş üzərində və idarə etdiyi nəqliyyat vasitəsində gömrük nəzarətindən gizlədilmiş hər hansı predmetin olmadığını bildirib.

Lakin yoxlama nəticəsində, nəqliyyat vasitəsinin arxa sol və sağ hissələrindən üzərində "Nemirovskaya" yazısı yazılmış 12 ədəd 1 litrlik spirtli içki aşkar edilib.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

"Qarabağ" - "Arsenal" oyununa 30 mindən çox bilet satılıb

Avropa Liqasında "Qarabağ" və İngiltərənin "Arsenal" komandaları arasında keçiriləcək II tur matçına indiyədək satılan bilet sayı açıqlanıb.

Ağdam klubunun rəsmi facebook səhifəsində verilən məlumata görə, artıq 30 mindən çox bilet sahibini tapıb.

Oyunun keçiriləcəyi Bakı Olimpiya Stadionu 70 minədek tamaşaçı tutumuna malikdir. Biletlərin qiymətləri 2 manat, 5 manat, 15 manat, 20 manat və 50 manatdır. Qeyd edək ki, oktyabrın 4-də Bakı Olimpiya Stadionunda keçiriləcək "Qarabağ" - "Arsenal" oyunu saat 20:55-də başlayacaq.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

DİN və Baş Prokurorluq Qazax rayon sakininin ölümü ilə bağlı birgə açıqlama yayıb

Daxili İşlər Nazirliyi və Respublika Baş Prokurorluğunun mətbuat xidmətləri Qazax rayon sakininin ölümü ilə bağlı birgə açıqlama yayıb.

Açıqlamada bildirilir ki, sentyabrın 25-də Qazax rayon Müləcə Diaqnostika Mərkəzindən rayon sakini Elmır Axundovun ölmüş vəziyyətdə təcili-tibbi yardım briqadası tərəfindən xəstəxanaya gətirilməsi barədə daxil olmuş məlumat əsasında dərhal rayon prokurorluğu və polis şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən məhkəmə-tibb ekspertinin iştirakı ilə meyitə baxış keçirilib və digər zəruri prosessual hərəkətlər yerinə yetirilib.

Aparılmış ilkin araşdırmalarla müəyyən edilmişdir ki, E.Axundovun anası sentyabrın 24-də rayon prokurorluğuna müraciət edərək oğlunun rayon sakini Kərim Əhmədov tərəfindən döyülməsini bildirib. Müraciət əsasında E.Axundovun izahatı alınmış, barəsində məhkəmə-tibbi ekspertizası təyin olunaraq müayinə edilib və döyülmə nəticəsində bədənində xəsarətlər aşkar edilib.

Eyni zamanda qeyd edilən

Elmır Axundov

tarixdə K.Əhmədov da rayon polis şöbəsinə müraciət edərək E.Axundov tərəfindən döyüldüyünü bildirib. Bununla əlaqədar sentyabrın 25-də E.Axundov izahatının alınması məqsədilə rayon polis şöbəsinə dəvət edilmiş və həmin gün saat 22 radələrində səhəti pisləşdiyi üçün təcili-tibbi yardım xidmətinə müraciət olunub, həkim briqadası rayon polis şöbəsinə gələrək E.Axundovu ölmüş vəziyyətdə rayon Diaqnostika Mərkəzinə aparıb.

Faktla bağlı rayon prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 124.1 (ehtiyatsızlıqdan adam öldürmə) və 221.3-cü (xuliqanlıq, silahdan və ya silah qismində istifadə edilən əşyaları tətbiq etməklə törədildikdə) maddələri ilə cinayət işi başlanıb, müvafiq ekspertizalar təyin edilib.

Cinayət işinin istintaqı Baş Prokurorluq və Daxili İşlər Nazirliyinin rəhbərliyi tərəfindən nəzarətə götürülməklə hər iki qurumun məsul əməkdaşları Qazax rayonuna ezam olunub.

K.Əhmədov iş üzrə şübhəli şəxs qismində tutularaq istintaqa cəlb olunub.

Hazırda iş üzrə digər təqsirli şəxslərin dairəsinin müəyyənləşdirilərək məsuliyyəti cəlb edilmələri istiqamətində zəruri istintaq-əməliyyat tədbirləri davam etdirilir.

Azərbaycanda yeni sənaye zonaları yaradılacaq

Azərbaycanda yeni sənaye zonaları yaradılacaq. Bunu modern.az-a açıqlamasında iqtisadiyyat nazirinin müavini Niyazi Səferov bildirib.

Nazir müavininin sözlərinə görə, Azərbaycanda sənaye zonalarının yaradılması bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatının əsas prioritetlərindən biridir:

"Hacıqabul Sənaye Məhəlləsində tikinti işləri uğurla davam edir və yaxın zamanlarda işlər yekunlaşacaq. Həmçinin Sabirabad Sənaye Məhəlləsində tikinti işlərinə başlanılır. Hər iki sənaye məhəlləsində sahibkarlarla danışıqlar aparılır. Bir sıra sahibkarlıq subyektləri iştirakçı kimi qeydə alınmış - avtomobil yığımı, metallurgiya, xalçaçılıq, gübrə yığımı və bir çox sahələri əhatə edir".

N. Səferov vurğulayıb ki, yeni sənaye zonalarının yaradılması ciddi iqtisadi təhlil və qiymətləndirmə tələb edir:

"Azərbaycanın bir neçə iqtisadi regionları üzrə bu işlərə başlamışıq, müvafiq dövlət qurumları ilə müzakirələr aparılır. Bu işlərin miqyası və inzibati ərazilərdə genişləndiriləcək". O həmçinin qeyd edib ki, Azərbaycan növbəti ildən şpris və dərman istehsalına başlayacaq:

"Pirallahı Sənaye Məhəlləsində şpris zavodunun tikintisi başa çatıb. Hazırda zavodun daxilində quraşdırma işləri aparılır və avadanlıqlar sifariş edilib. Eyni zamanda "R-Farm" şirkətinin formaseptik fabrikinin tikintisinə başlanılıb. Burada istehsal edilən neinki daxili bazarın tələbatı ödəniləcək, həmçinin ixrac potensialı yaradılacaq. Səhiyyə Nazirliyi ilə əhəmiyyətli dərmanların istehsalı ilə bağlı müzakirələr aparılır", - deyib.

Metronun bu stansiyası bağlandı

Bakı Metropoliteninin "Xətai" stansiyası sentyabrın 27-dən etibarən təmirə bağlanıb. Təmir işləri çərçivəsində stansiyada istismar müddəti başa çatan eskalatorlar yeniləri ilə əvəzlənəcək.

Bütün təmir-bərpa və quraşdırma işlərinin 2019-cu il avqust ayının 10-da başa çatdırılması nəzərdə tutulub.

WhatsApp

"WhatsApp" da vərəm haqqında yayılmış səs yazısı ilə bağlı əhaliyə müraciət edildi

Səhiyyə Nazirliyi əhaliyə müraciət edərək, "WhatsApp" mobil əlavəsində qida məhsullarının keyfiyyətsiz və insan sağlamlığı üçün təhlükəli olması, eləcə də ümumtəhsil müəssisələrində vərəmin sürətlə yayılması ilə bağlı yayılmış məlumatlara inanmamağa çağırıb. Nazirliyin mətbuat xidmətindən bildiriblər ki, faktlara əsaslanmayan bu tip məsuliyyətsiz məlumatlar insanlar arasında təşviş və çaşqınlığa səbəb olur.

Bakı şəhər baş ftiziatri Yavər Şixəliyev isə bildirib ki, ölkədə vərəm əleyhinə tədbirlər həyata keçirilir. Tədbirlər "Milli proqtehsil və ali təhsil müəssisələrində hər il vərəm xəstəliyinin erkən aşkarlanması üçün kütləvi və fərdi tuberkulin diaqnostikası yerinə yetirilir", - Şixəliyev söyləyib.

Baş ftiziatri qeyd edib ki, müəllimlər, uşaq bağçasının, o cümlədən ictimai iaşə müəssisələrinin əməkdaşları tibbi müayinədən, eləcə də vərəm əleyhinə yoxlanırlar. Xəstələr vərəm əleyhinə keyfiyyətli dərmanlarla pulsuz şəkildə tam təmin olunurlar. Vərəm müəssisələrinin material-texniki bazalarının vəziyyəti və bu müəssisələrin bronx-ağ ciyər xəstəliklərinin diaqnostik imkanları yüksək səviyyədədir. Ötən il Bakıda vərəmlə ilkin xəstələnmələrin səviyyəsi keçmiş sovetlər birliyinə daxil olan ölkələrdən 4-5 dəfə aşağıdır. Bakı şəhərinin Yasamal və Nəsimi rayonlarında uzun illər aparılan vərəm əleyhinə tədbirlər nəticəsində ilkin xəstələnmənin səviyyəsi ölkəmizin digər bölgələrindən 4 dəfə aşağıdır. Ona görə də Yasamal və Nəsimi, eləcə də ölkənin digər bölgələri haqqında xəstəliyin yayılması barədə yayılan yanlış informasiyalar əsassızdır. Belə qərəzli informasiyalar uşaq, yeniyetmə və gənclərin müayinələrindən yayınılmasına xidmət edir. Hər il digər bölgələrdə olduğu kimi Yasamal və Nəsimi rayonlarında yüz minlərlə uşaq və yeniyetmə vərəmə görə profilaktik müayinələrə cəlb olunur.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin (BŞİH) Qarabağ Komitəsinin Qarabağ mitinqinə razılıq verməsi təşkilatçıları və ictimaiyyət nümayəndələrini hərəkətə gətirib.

Mitinq 2018-ci il sentyabrın 29-da saat 15.00-dan 17.00-dək Yasamal rayonu ərazisində, "İnşaatçılar" metro stansiyasının yaxınlığındakı "Məhsul" stadionunda keçiriləcək.

Qarabağ Komitəsi mitinqə bağlı müraciət yayıb. Müraciətdə hər kəs Qarabağ mitinqinə çağırılır: "Gəlin, bir yerdə olaq, Qarabağımıza azadlıq tələb edək. "Qarabağ azadlıq!", "Qarabağ bizimdir, bizim olacaq!", "Ya Qarabağ, ya ölüm!", "Qarabağ təcili azad edilməlidir!", "Erməni murdarları torpaqlarımızdan dərhal rədd olub getməlidirlər!"- budur şüar və tələblərimiz".

Qarabağ Azadlıq Təşkilatının (QAT) sədri Akif Nağı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, mitinqə hazırlıqla bağlı bütün istiqamətlərdə təbliğat işləri davam etdirilir. Bakıda, rayonlarda geniş təşviqat həyata keçirilir: "İndiyə qədər bir çox qruplar fərdi şəkildə toplaşmış, bizə müraciət ediblər ki, mitinqdə iştirak edək. Hesab edirəm ki, izdihamlı mitinq olacaq. Mitinqə çağırış, dövlətlər bütün istiqamətlərdə gedir. Dəvət və rəqələri paylanır, görüşlər keçirilir, cəmiyyətdə tanınan adamların, elm, sənət nümayəndələrinin, din xadimlərinin fərdi dəvətini də edirik. Deputatları xüsusi olaraq diqqətdə saxlarıq. Təbliğatın digər formalarından, o cümlədən sosial şəbəkələrin imkanlarından geniş istifadə edirik.

Mitinq iştirakçılarının sayına diqqətli yönəltmək zərərli deyil. Əsas məsələ, münacişinin həllinin vacibliyinə diqqət çəkmək və bu məsələdə iqtidar, müxalifət birliyinin nümayiş etdirilməsinə nail olmaqdır. Hakimiyyətin mitinqə icazə verməsi, hakimiyyətyönümlü, digər müxalif partiyaların mitinqin əleyhinə olmaması, əks-təbliğat aparılmaması müsbət nəticədir".

Beynəlxalq təşkilatların da diqqətinin mitinqə cəmləndiyini xatırladan Akif Nağının sözlərinə görə, onlar da müşahidələr aparır, cəmiyyətdəki əhval-ruhiyyə haqqında rəy hazırlayırlar: "Bütün cəmiyyət mitinqi dəstəklədi, beynəlxalq qurumlar da bunu görür. Bu gün təşkilatların Azərbaycandakı nümayəndəliklərinə müraciət etmişik, onların müşahidəçi qismində iştirakına çalışacağıq. Uzun müddətdir belə mitinq keçirilmir, ola bilər, in-

cibdir və lazımdır: "Hakimiyyət Qarabağ mitinqinə icazə verdi. Bəziləri yazır ki, "bu mitinq nəyə lazımdır, onsuz da insanlarımız bu məsələdə yekdildir" və ya "icazəli mitinqə az adam qatılarsa, bu, Qarabağ uğrunda mücadiləmizə zərər vuracaq" və s. Əlbəttə, hər iki yanaşmanın məntiqdən kənar olduğunu iddia etmirəm. Ancaq mitinqin də əleyhinə deyiləm. Nə sə hərəkət olmalıdır, tribunallardan Qarabağ sədaləri eşidilməli, bunun davamı gəlməli, müzakirələr qapalı məkanlarda genişlənməlidir və bütün bunlar internetdə və sosial şəbəkələrdə yayınlanmalıdır.

Mitinqə az vətəndaş qatıla bilər, halbuki bu, müxalifət mitinqi deyil və söhbət ümumxalq və ümumdövlət məsələsindən getdiyindən manea yaradılmamalıdır,

Qarabağ mitinqinə böyük hazırlıqlar

Hakimiyyətdən də mitinqə dəstək istənilir; Qarabağ döyüşçüləri, Dilqəm Əsgərovun oğlu, tanınmış ziyalı və deputatlar mitinqə çağırış etdilər

sanlar arasında bir qədər ətalet formalaşsın. Xarici ölkələrdə yaşayan həmvətənlərimiz də bu istiqamətdə addım atırlar. Azərbaycanlılar yaşadıkları ölkədə mitinqlər keçirərək, o ölkələrin hakimiyyətinə təsir etməyə, Dağlıq Qarabağ münacişinin həll olunması istiqamətində irəliləyişə nail olmağa can atırlar".

Keçmiş təhsil naziri, professor Firudun Cəlilov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Qarabağla bağlı mitinq çox lazımdır və vətəndaşlar bu mitinqə qatılmaqla dünyaya öz mövqelərini nümayiş etdirməlidirlər: "Qarabağ Azərbaycanın ən ağır problemi. Əlbəttə, bu problemə bağlı mitinqə ehtiyac var. Bunu kimlərin çağırmasından asılı olmayaraq imkanı olanlar o mitinqdə iştirak etməlidirlər. Bu mitinq daxilində kiməsə qarşı deyil. Bu mitinq düşdüyü böyük bir belaya qarşı xalqın münasibətini bildiren mitinqdir. Onu kimlərin təşkil etməsindən asılı olmayaraq orada iştirak etmək lazımdır. Qarabağ mitinqini geniş şəkildə keçirməklə yanaşı, dövlət səviyyəsində bir Qarabağ Komitəsi yaradılmalıdır. Bu komitə Qarabağla bağlı mitinqlərdən tutmuş digər işlərə qədər çox ciddi işlər görməlidir. Siyasət baxımından, tarixi araşdırmalar baxımından bir çox mühüm işləri həmin Qarabağ Komitəsi həyata keçirməlidir. Mən

hələ 25 il əvvəl parlamentdə bunu təklif eləmişəm. Çünki buna çox böyük ehtiyac var. Mitinq də keçirilməlidir və insanlar iştirak etməlidir. Lakin Qarabağ məsələsi yalnız mitinqlə həll olunmaz. Çoxşəxli başqa ciddi işlər də həyata keçirilməlidir".

Deputat Fərac Quliyev Qarabağla bağlı mitinqin vacib əhəmiyyətli iş olduğunu bildirdi: "Cəmiyyətin Qarabağ məsələsi ilə bağlı daha da məlumatlandırılması, cəmiyyətdə Qarabağ məsələsinə köklənməyə çox əhəmiyyətli təsir etmək baxımından, dünyaya mesaj vermək sərindən bu mitinq əhəmiyyətlidir. Qarabağ məsələsi daim gündəmdə qalmalıdır. Mitinqin tək də daxil auditoriya üçün deyil, həm də beynəlxalq birliyə mesaj baxımından da əhəmiyyəti var. Ona görə də bu mitinqin təşkilatçılarının qaldırdığı təşəbbüsü alqışlayıram. Bizim partiyanın üzvləri də bu mitinqdə iştirakda sərbəstdirlər. Hər kəs sərbəst şəkildə iştirak edə bilər. Qarabağ mitinqində insanların daha çox iştirakı vacibdir. Vətəndaşları Qarabağ mitinqində iştirak etməyə çağırıram".

Qarabağ döyüşçüsü, istefada olan polkovnik Üzeyir Cəfərov bildirdi ki, təşkilatçıların kim olmasından, onların mövqeyini və siyasi kursunu bəyanib bəyanməyimizdən asılı olmayaraq biz vətəndaş olaraq Qarabağla

bağlı öz mövqeyimizi nümayiş etdirməliyik: "Bu, çox lazımlı mitinqdir. Azərbaycan vətəndaşları vətəndaşlıq borcunu yerinə yetirməlidirlər və dövlətin, silahlı qüvvələrin yanında olduqlarını, Qarabağ məsələsində vahid mövqedə olduqlarını nümayiş etdirməlidirlər. Qarabağ mitinqində iştirak hər bir vətəndaşın borcudur.

Dünyaya, Ermənistan, Qarabağ adı ilə spekulasiya edən xarici təşkilatlara xalq olaraq bu torpaqlar uğrunda ölməyə belə hazır olduğumuzu nümayiş etdirməliyik. Mən özüm bu mitinqdə iştirak edəcəyəm. Bu mitinqdə heç bir siyasi iddia yoxdur. Mitinq sifətində Qarabağ məsələsinə həsr olunub. Dünyaya səsimizi həm də bu yolla çatdırmalıyıq".

Qarabağ qazisi Rey Kərimoğlu da mitinqdə iştirak edəcəyini bildirdi və Qarabağla bağlı mitinqə hər kəsin qoşulmasının vacibliyini dedi.

4 ildən artıqdır Dağlıq Qarabağda ermənilərin girov saxladığı Dilqəm Əsgərovun oğlu Kürdoğlu Əsgərov da Qarabağ mitinqində iştirak edəcəyini bəyan etdi. Kürdoğlu Əsgərov bildirdi ki, hər bir Azərbaycan vətəndaşı Qarabağla bağlı mitinqdə iştirak etməlidir: "Bu mitinq daxilində kimlərsə dəstək və ya kimlərsə əleyhinə olmaq kimi məqsəddə xidmət eləmir. Söhbət

ümummilli məsələmiz olan Qarabağdan gedir. Dövlətimiz diplomatik müstəvidə iş aparır, ordumuz güclənir. Biz isə xalq olaraq bir araya gəlməklə Qarabağla bağlı mövqeyimizi dünyaya çatdırmalıyıq. Bu iş də xalqın, hər bir vətəndaşın üzərinə düşən borcdur. Biz bir xalq olaraq yumruq kimi birləşdiyimizi göstərməliyik, dövlətimizin yanında olmalıyıq. Bütün beynəlxalq təşkilatlar, ölkələr görməlidir ki, Azərbaycan xalqı Qarabağın işğalı ilə barışmır və barışmayacaq. Mən bütün həmyerlilərimi, qarabağlıları, bütün Azərbaycan vətəndaşlarını vətəndaşlıq mövqelərini ortaya qoymağa səsləyirəm. Torpaqlarımız, mənim atam da daxil, çoxsaylı soydaşımız illərdir erməni girovluğundadır. Biz bunları nəzərə almalı və Qarabağ mitinqində vətəndaş kimi iştirak etməliyik. Sözdə hər kəs deyir ki, müharibə başlasa gedərik döyüşə, canımızı belə qurban verməkdən çəkinmərik. Qarabağ mitinqi silahların işləndiyi müharibə deyil, diplomatik müharibənin tərkib hissəsidir. Müharibədə gedib ölməyə hazırım deyən vətəndaşlar, oğlanlar öncə bu mitinqə gəlsinlər və dinc mitinqdə, diplomatik müharibədə dövlətinin yanında olduğunu göstərsinlər".

Politoloq Elxan Şahinoğlu da bildirib ki, Qarabağ mitinqinin keçirilməsi çox va-

kimse hədələnməməlidir. Ancaq iştirakçılar az olacaq deyərək Qarabağla bağlı mitinqdən imtina etməməyə doğru olduğunu düşünürəm. İndi 1988-ci il deyil ki, tək cə Topxana meşəsində kəsilən ağaclarla görə yüzminlərin meydanı dolduracağına ümidlə yaşayaq. Reallıq deyilib və bununla hesablaşmaq lazımdır. Buna baxmayaraq, 100 və ya 1000 nəfər meydana "istefa" əvəzinə "Qarabağ" qışqıracaqsa, bu da bir hərəkətdir, kiçik addımdır, mesajdır, mövqedir".

Siyasi qüvvələrin də demək olar ki, əksəriyyəti mitinqdə iştirak edəcəklər.

AMİP-in sədr əvəzi Arzuhan Əlizadə mitinqdə iştirak edəcəklərini məlumat verdi.

Müsavat Partiyası mitinqdə iştirak barədə qərar verib.

Azad Demokratlar Partiyası da mitinqə qatılacaq. VHP üzvlərinin də mitinqdə iştirak edəcəyi açıqlanıb.

Yeni AXCP-nin sədri Razi Nurullayev isə sosial şəbəkədə müraciət yayaraq hər kəsi 29 sentyabr Qarabağ mitinqində iştiraka səsləyib.

AXP, KXCP, AĞ Partiya, Ümid Partiyası, Milliyetçi Demokrat (Boz Qurd) Partiyası, Azadlıq Partiyası, ALDP, ADP, Böyük Azərbaycan Partiyası, VIP və digər partiyaların üzvlərinin də mitinqdə iştirakı elan edilib.

□ **Etibar SEYİDƏĞA, "Yeni Müsavat"**

Azərbaycan-Rusiya İlgüzər Şurası RF subyektləri ilə fəal əməkdaşlıq etməyə hazırdır. "Trend"-in məlumatına görə, bunu Şuranın İdarə Heyətinin sədri Səməd Qurbanov Bakıda IX Azərbaycan-Rusiya Regionlararası Forumu çərçivəsində keçirilən Azərbaycan-Rusiya və Rusiya-Azərbaycan İlgüzər şuralarının genişləndirilmiş iclasında deyib.

S.Qurbanov qeyd edib: "Biz böyük məmnuniyyətlə Rusiya Federasiyasının bütün subyektləri ilə əlaqələr qurmağa və Azərbaycanın işgüzar dairələrinin bu regionlara investisiya yatırılmasına marağını stimullaşdırmağa hazırıq".

O bildirib ki, son vaxtlarda İlgüzər Şuranın üzvləri tərəfindən və bilavasitə şuranın komitələri ilə Rusiya subyektlərində bir sıra iri layihələr həyata keçirilib: "Yessentuki şəhərində Azərbaycanın "Karat Holding" şirkəti tərəfindən investisiya seçilənə qədər şirkətin prezidenti vəzifəsini daşıyıb. "Karat MMC" 2008-ci ildən Mənzil Tikinti Kooperativi kimi də qeydə alınıb. 2006-cı ildən isə "Karat MMC"-nin də daxil olduğu "Karat Holding" yaradılıb. Həmin holdingdə və MTK-da idarəçiliyi Əsabil Qasimov deputat seçildəndən sonra onun oğlu Taleh Qasimov və yaxın qohumları Umud Umudov və Qərib Əmiraslanov həyata keçirsə

Qeyd edək ki, "İstocnik" adlı

sanatoriya 2016-cı ilin yayında açılıb. Tikintiyə 1,5 milyard rubl xərcləndiyi bildirilir. Sanatoriyanın açılışında Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu, Stavropol vilayətinin qubernatoru Vladimir Vladimirov və digər rəsmi şəxslər iştirak ediblər.

Eyni vaxtda 400 nəfərin müalicə ala biləcəyi bu sanatoriya "Holiday Inn." şirkətinin layihəsi əsasında tikilib.

"Karat" MMC deputat Əsabil Qasimov tərəfindən yaradılıb və o, 2010-cu ildə deputat seçilənə qədər şirkətin prezidenti vəzifəsini daşıyıb. "Karat MMC" 2008-ci ildən Mənzil Tikinti Kooperativi kimi də qeydə alınıb. 2006-cı ildən isə "Karat MMC"-nin də daxil olduğu "Karat Holding" yaradılıb. Həmin holdingdə və MTK-da idarəçiliyi Əsabil Qasimov deputat seçildəndən sonra onun oğlu Taleh Qasimov və yaxın qohumları Umud Umudov və Qərib Əmiraslanov həyata keçirsə

Deputatın Yessentukidə tikdirdiyi sanatoriya 25 milyon dollara başa gəlib

Azərbaycanın "Atef-Russ" şirkəti Həştərxanda investisiya həcmi təqribən 18 milyon dollar təşkil edən zavod tikir

Əsabil Qasimov

də, faktiki rəhbərliyi və nəzarəti yenə də Milli Məclisin deputatı Əsabil Qasimov həyata keçirir.

Deputat seçilənə qədər sahibkarlıq fəaliyyətlə məşğul olan deputat Əsabil Qasimovun biznes şəbəkəsinə iri şirkətlər daxildir. Bu sırada "Karmen"un və

makaron məmulatlarının istehsalçısı qismində çıxış edən "Karat" dəyirmanını, "Dimes" meyvə şirələrini istehsal edən konserv zavodunu, mərkəzdə hündürmərtəbəli binalar inşa edən tikinti şirkətini və s. göstərmək olar. Hazırda oğlu Taleh Qasimov tərəfindən idarə olunan "Karat Holding" öz sektorunda öz mövqelərini gün-gündən gücləndirir.

Əsabil Qasimov 79 saylı İmişli seçki dairəsindən deputatdır, YAP-ın üzvüdür.

Azərbaycanın "Atef-Russ" şirkəti "Lotos" isə rezident statusu almış ilk şirkətdir. Elektrik mühərrikləri və elektrik detalları istehsal edən zavodun tikintisi bu il başa çatmalıdır. Bu məhsullar Rusiya bazarında təqdim edilib və onlara tələbat var. Rusiyada bu cür mühərriklər yoxdur və bu, Rusiya müəssisəsi olacaq. Layihəyə əsasən, burada ildə təxminən 2 min dəst (3-6 min ton) müxtəlif tipli transformatorlar istehsal edilməsi nəzərdə tutulur.

□ ORXAN,
"Yeni Müsavat"

"Ürək institutu" nun direktoru işdən çıxarıldı

Akademik C.M.Abdullayev adına Elmi-Tədqiqat Kardiologiya İnstitutunun direktoru Adil Baxşəli oğlu Baxşəliyev tutduğu vəzifəsindən azad edilib.

Bu barədə nazirliyin mətbuat xidmətindən məlumat veriblər. Nazir Oqtay Şirəliyev bununla bağlı əmr imzalayıb. Əmrə əsasən, Əmək Məcəlləsinin 68-ci maddəsinin 2-ci hissəsinin "a" bəndinə görə, akademik C.M.Abdullayev adına Elmi-Tədqiqat Kardiologiya İnstitutunun direktoru Adil Baxşəli oğlu Baxşəliyev öz xahişi ilə tutduğu vəzifəsindən azad olunub.

Nazirin digər əmri ilə Dadaşova Gülnaz Mahir qızı akademik C.M.Abdullayev adına Elmi-Tədqiqat Kardiologiya İnstitutunun direktoru vəzifəsinə təyin edilib.

Əmr nazirliyin facebook səhifəsində də dərc edilib.

Nazirlik küçədə qalan 1-ci qrup əlili və yaxınlarını sığınacağa yerləşdirdi

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi Bakı şəhəri, Səbəyl rayonu, Neftçilər pr., 129 ünvanında qeydiyyatda olan I qrup əhil Kifayət Hüseynovanın küçədə qalması ilə bağlı yayılan məlumatları araşdırıb.

Nazirlikdən virtualaz.org-a bildiriləndə ki, ona sosial təminatla bağlı nəzərdə tutulan hüquqlardan istifadə təklif olunsa da, bunlardan imtina edib. Kifayət Hüseynova şəxsi yaşayış yeri ilə təmin olunmasını tələb edib. Ona bununla bağlı mövcud qanunvericiliyə uyğun olaraq aidiyyəti üzrə müraciət etməsi tövsiyə olunub.

Qızı Aygün Hüseynova əmək qabiliyyətli olduğundan ona iş təklif olunub. Lakin anasının qulluq etdiyinə və azyaşlı övladı olduğuna görə işləyə bilməyəcəyini deyib.

Soyuq havada küçədə ailənin qalmaması üçün nazirlik əməkdaşlarının təkidindən sonra Kifayət Hüseynova və ailəsi nazirliyin sosial sığınacağına yerləşdiriliblər. Sığınacaqda qadınlar üçün nəzərdə tutulan otaqlar 3-cü mərtəbədədir, o isə səhəti ilə əlaqədar ora qalxa bilməyəcəyini əsas gətirib, binanın 1-ci mərtəbəsində görüş üçün nəzərdə tutulan yerdə müvəqqəti yerləşdirilib. Amma burada da qalmaq istəmədiyini bildirir.

Məlumat üçün bildirim ki, Kifayət Hüseynova təkəb bu il Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən 30 martda birdəfəlik maddi yardım, 14 iyunda Ramazan bayramı münasibətilə ərzaq yardımı, 29 iyulda Qubada istirahət mərkəzinə göndəriş, 15 avqustda Qurban bayramı münasibətilə ərzaq yardımı ilə təmin edilib.

lü məhsul istehsalına dəstək əsas prioritetlərdən olmalıdır: "Necə ki, bu il kənd təsərrüfatı sahəsinə diqqət yetirdik, 2019-cu ildə bu diqqət daha da artırılmalıdır. Emal sənayesinin, ümumiyyətlə, sənaye istehsalının artırılması diqqət mərkəzində olmalıdır. Neft həmişə yüksək qiymətə satılır, həm də daimi deyil. Biz iqtisadiyyatımızı aşağı qiymətlərə və neftin olmamağına hazırlamalıyıq".

□ DÜNYA,
"Yeni Müsavat"

Gələn ilin büdcəsi hazırlanır: gözləntilər

Azərbaycanda 2019-cu ilin büdcəsinin ilkin layihəsi hazırlanıb. Bir neçə gün əvvəl baş nazirin yanında hökumət qurumlarının rəhbərlərinin iştirakı ilə müzakirəsi keçirilən 2019-cu il üzrə dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin layihələri və sonrakı üç il üçün icmal büdcənin göstəriciləri, Azərbaycanın 2019-cu il və gələn üç il üzrə iqtisadi və sosial inkişaf konsepsiyası və proqnoz göstəriciləri qənaətbəxş hesab edilərək, prezidentə təqdim olunub.

Məlumdur ki, Azərbaycanda büdcə planlamasında neftin dünya bazar qiyməti mühüm rol oynayır. Büdcə gəlirlərinin 50 faizindən çoxunun təmin olunduğu neft gəlirlərinə dair gözləntilər həmişə diqqət mərkəzində olur. Bundan əlavə, dünya bazarda neftin qiymətinin azaldığı 2015-2016-cı illərdə büdcə proqnozlaşdırması neft gəlirlərinin yüksək həddə olduğu illərdən kəskin fərqlənirdi: büdcənin gəlir və xərclər hissəsində ciddi azalma oldu, dövlət xərcləmələri qənaət ön plana keçdi, qeyri-neft sektorunun inkişafı əsas prioritetə keçirildi. Bu il isə vəziyyət xeyli fərqlidir. Neftin dünya bazar qiyməti 80 dolların üstündədir, yaxın müddətli dövrdə bu qiymətin azalması proqnozlaşdırılmır. Bu isə Azərbaycanın neftdən əldə edəcəyi gəlirlərin həcmi üçün yüksək olacağını göstərir. Belə şəraitdə hazırlanan dövlət büdcəsində hansı prinsiplərin önə çıxacağı maraqlıdır.

İqtisadçı-ekspert Natiq Cavvalı hesab edir ki, neftin qiymə-

Vahid Əhmədov:
"Qeyri-neft sektoruna, sənaye istehsalına dəstək gücləndirilməlidir"

tinin indiki yüksək həddinə baxmayaraq, baza qiyməti olaraq hər barel üçün 55 dolların götürülməsi daha məqsəduşundur olardı: "Bu, mühafizəkar yanaşmadır, lakin daha məqbul variantdır. Qiymətin yüksək olması o deməkdir ki, gəlirlər də çox olacaq. Burada mənim qorxum ondan ibarətdir ki, yenidən böyük büdcə layihələri hesabına iqtisadi artım modelinə geri dönülsün. Təəssüf ki, artıq bu prosesin ilkin əlamətləri də özünü göstərir: ötən ilin sonlarından etibarən".

Ekspert deyir ki, son bir neçə il ərzində qeyri-neft istehsalı və bu sektorun inkişafı ilə bağlı böyük gözləntilər olub: "Lakin

Natiq Cəfərlı:
"Hökumətin yenidən dövlət xərcləmələri hesabına böyümə yolu tutacağı təhlükəsi böyükdür"

təəssüf ki, bu gözləntilər özünü doğrultmur. Yenə də neft və neft məhsulları ixracatda 90 faizdən yuxarı paya malikdir. Qeyri-neft istehsalında gözlənilən artımlara nail olunmayıb. Neftin dünya bazar qiymətinin yüksək olması hökumətin yenidən dövlət investisiyaları, dövlət xərcləmələri hesabına iqtisadi böyümə modelinə keçməsinə səbəb olacaq. Yenə dövlət investisiya qoyuluşu xərcləri büdcə xərcləmələrində böyük paya malik olacaq".

N.Cəfərlinin sözlərinə görə, dövlət iqtisadiyyatın bütün sahələrində tənzimləyici rol oynamalıdır: "Qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün vacib olan əsas məsələ döv-

lən ədalətli hakimiyyətdir. Rəqabətli mühitin yaradılması, Rəqabət Məcəlləsinin qəbul və icrası, Azərbaycanın Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzvlüyünün reallaşdırılması lazımdır. Dövlət qeyri-neft sektorunun inkişafını istəyirsə, buradakı iştirakını azaltmalıdır. Bizdə dövlət hər sahədə hegemon olmağa çalışır. Hətta xalçaçılıq sahəsinin inkişafı da dövlət hesabına həyata keçirilir. Halbuki dövlətin işi özəl sektorun vergi və gömrük rüsumlarının azaldılması yolu ilə stimullaşdırılması, uzunmüddətli kreditlərə çıxış imkanının yaradılması, ədalətli oyun qaydalarının formalaşdırılması olmalıdır. Bunlar və azad rəqabət mühiti olarsa, dövlətin əlavə dəstəyi olmadan da qeyri-neft sektoru inkişaf edəcək".

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü, deputat Vahid Əhmədov gələn ilin büdcəsinin bəzi parametrləri barədə məlumatlı olsa da, sənəd ictimaiyyətə açıqlanmadan bu barədə danışmaq istəmədiyini bildirir: "Hazırda neftin qiyməti 80 dollar civarındadır. Baza qiyməti 55-60 dollar civarındadır. Baza qiymətinin 55-60 dollar götürülməsi ölkə üçün məqbuldur".

Millət vəkili hesab edir ki, növbəti ilin büdcəsində qeyri-neft sektorunun inkişafı, ixracatının

Sentyabrın 27-də Rusiya prezidenti Vladimir Putin Bakıya qısamüddətli işgüzar səfərə gəlib. Heydər Əliyev adına Beynəlxalq Aeroportda prezidenti baş nazirin birinci müavini Yaqub Eyyubov, xarici işlər nazirinin müavini Xələf Xələfov və digər rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və ailə üzvləri Rusiya prezidenti ilə birgə Milli Gimnastika Arenasında keçirilən cüdo üzrə dünya çempionatının yarışlarına baxıblar. Putin sonra rusiyalı idmançılarla görüşüb, onların məşqçilərinə təşəkkür edib, söhbətini sonunda birgə foto çəkdirib.

Rusiya prezidenti: "Biz həmişə maraqların balansını axtarıq və onu tapırıq"

Günün ikinci yarısında prezidentlər Heydər Əliyev Mərkəzində IX Azərbaycan-Rusiya Regionlararası Forumunun rəsmi açılış mərasimində iştirak ediblər.

Vladimir Putin çıxışında deyib ki, iki ölkə arasında münasibətlər xeyirxah qonşuluq və qarşılıqlı hörmət üzərində qurulub. "Biz həmişə maraqların balansını axtarıq və onu tapırıq" deyərək, Putin bildirib.

Rusiya prezidenti qeyd edib ki, iki ölkə liderlərinin sentyabrın 1-də Soçidə imzaladığı sənədlər dövlətlərarası əlaqələrin sonrakı quruculuğu üçün əlavə baza yaradır. Putin Azərbaycanda Rusiyanın iştirakı olan 700-dən çox birgə şirkətin fəaliyyət göstərdiyini, Azərbaycana birbaşa Rusiya investisiyalarının həcmi 1.5 milyard dollar olduğunu bildirib.

O qeyd edib ki, 2017-ci ildə Azərbaycandan Rusiyaya kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı 12 faiz artıb, bu da yarım milyard dollar deməkdir.

Rusiya prezidenti deyib ki, Azərbaycanda rus dilinə həm dövlət, həm respublika ictimaiyyəti tərəfindən dəstəyi yüksək qiymətləndirir. Rusiya prezidenti xatırladı ki, Azərbaycanda rus dilində tədris verən

Putin Bakıda: qısa, amma mühüm səfər

Rusiya prezidenti Azərbaycanda cüdo yarışını izlədi, prezident İlham Əliyevlə təkbətək görüşdü; **Rusiya prezidenti: "Biz həmişə maraqların balansını axtarıq və onu tapırıq"**

300-dən çox məktəb var. Putinin sözlərinə görə, "ən başlıca baza (rus dilinin dəstəklənməsi) insanlann ürəklərində, beyinlərindədir".

Putin Rusiya ilə Azərbaycanın humanitar əməkdaşlığın genişləndirilməsinə böyük əhəmiyyət verdiyini də qeyd edib. Həblə turizm sahəsində təmasların inkişafının əhəmiyyətindən danışdı. Onun sözlərinə görə, Xəzər dəniz səyahətini birgə inkişaf etdirmək planlaşdırılır.

Prezident İlham Əliyev də çıxışında iki ölkə arasında iqtisadi münasibətlərin yüksək səviyyəli inkişafından məmnunluğunu ifadə

edib. (Prezidentin çıxışı ilə bağlı geniş materialla musavat.com-da tanış ola bilərsiniz)

İlham Əliyev: "Rusiya bizim üçün çox mühüm və dəyərli tərəfdaş, dost və qonşudur"

Prezident İlham Əliyevin Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə təkbətək görüşü olub. İlham Əliyev deyib ki, Rusiya prezidentinin səfəri xüsusi xarakter daşıyır: "Biz bu gün ilk dəfə olaraq rekord miqdarda - minə yaxın iştirakçı toplayan Azərbaycan-Rusiya Regionlararası Forumunun işində iştirak edirik. Bu da tədbirə göstərilən böyük marağa dəlalət edir". Azərbaycan prezidenti əlavə edib ki, əməkdaşlığın bütün istiqamətlərində böyük tərəqqi var: "Rusiya bizim üçün münasibətlərimizin ən yüksək səviyyədə olduğu çox mühüm və dəyərli tərəfdaş, dost və qonşudur. Düşünürəm ki, gələcək illərdə biz əməkdaşlığımızı yalnız inkişaf etdirmək, ölkələrimizin biznes qurumları üçün daha yaxşı şərait yaratmaq və bütün istiqamətlərdə qarşılıqlı fəaliyyəti möhkəmləndirmək yolu ilə gedəcəyik".

Rusiya prezidenti deyib ki, bu yaxınlarda Soçidə görüşsələr də, münasibətlərin yüksək səviyyəsini və həcmi nəzərə alaraq, həmişə danışmağa sözləri var: "Necə deyirlər, MDB-nin sammiti meydanlarında da ünsiyyətimiz gözənlir. Amma şübhəsiz, çox əladır ki, bu şəraitdən istifadə edərək ikitərəfli münasibətlər haqqında danışmaq imkanı var. Biz hələ Soçidə qeyd etmişdik ki, münasibətlərimiz həm iqtisadiyyat, həm də digər sahələrdə müsbət inkişaf edir. İndi gərək elə edək ki, Sizin Rusiyaya səfərinizin gedişində bizim qarşılıqlı fəaliyyətimizə verilən impuls itməsin və Sizinlə imzaladığımız çox əhəmiyyətli sənədlər işləsin".

Sonra prezidentlər çay süfrəsi arxasında söhbəti davam etdiriblər.

Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin Azərbaycan Respublikasına işgüzar səfəri sentyabrın 27-də başa çatıb.

□ **ORXAN**
"Yeni Məsəvat"

ABŞ İranla əməkdaşlıq edən ölkələri hədələyir

Ekspert: "Azərbaycan İrana nə dəstək verə bilər ki..."

ABŞ prezidenti Donald Trampın milli təhlükəsizlik üzrə müşaviri Con Bolton İrana çox sərt xəbərdarlıq edib. O, Tehran rəhbərliyinə ABŞ-a, vətəndaşlarına və ya müttəfiqlərinə bir zərər gələcəyi təqdirdə qiyamət qopacağını deyib.

Bolton bildirib ki, İran yalana, hiyləyə və aldatmağa davam etsə, bunun nəticəsini ciddi şəkildə görecək: "Əgər ABŞ-a, müttəfiqlərimizə və tərəfdaşlarımıza problem yaratsanız, qiyamət qopar. Açıq bir mesaj verirəm. Sizi izləyirik!"

Qeyd edək ki, Amerika tərəfindən cənub qonşumuza qarşı belə hədələr ilk deyil. Son aylarda tez-tez prezident Donald Tramp səviyyəsində ABŞ rəsmiləri İrani bu cür hədələrə vaxtaşırı "qonaq edirlər". Məlumdur ki, noyabrın 4-də rəsmi Tehrana qarşı Birləşmiş Ştatların iktibarı etdiyi sanksiyaların ikinci mərhələsi qüvvəyə minəcək. İran ətrafında həlqələrin da-

ralması Azərbaycanı da narahat etməyə bilməz. Əvvəla, bu ölkə regionun əsas aparıcı dövlətlərindən biridir. Digər tərəfdən, Azərbaycan siyasi və iqtisadi yöndə İrana yaxın əlaqələr qurub. ABŞ isə müttəfiqlərini qorumaqla yanaşı, İrana əməkdaşlığı davam etdirəcək, yaxud bu dövlətə dəstək verəcək ölkələri də hədələyir. Ekspertlərin İran ətrafında cə-

rəyan edən proseslərdə Azərbaycanın hansı siyasəti yürüdəcəyi, yaxud yürütməli olduğu xətt barədə fikirləri müxtəlifdir.

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov bu gərginliyin yaxşı heç nə vəd etmədiyini bildirdi: "Bu hədələrin İranda son terror aktından sonra bir qədər də sərtləşəcəyi gözlənilən idi. Hesab edirəm ki, İran tərəf buna hər hansı bir cə-

vab vermək yolunu tutsa (artıq bu yol tutulub) bunun nəticələri çox pis olacaq. ABŞ rəhbərliyi belə addımın başlanılmayacağına artıq bəyan edib. Ortada bölgədə ciddi bir toqquşma ocağı yarada biləcək durum formalaşır. Bu durumun kökündə isə hər iki tərəfin rəhbərliyinin hikkəsi dayanır. İki tərəf arasında münasibətlər davamlı olaraq münaqişənin genişləndirilməsi istiqamətində davam edəndə, adətən bunun sonu hərbi toqquşma ilə bitir".

İqtisadçı dedi ki, Azərbaycan iqtisadi əlaqələr qurduğu bu ölkə ilə əlaqələrini kəsə bilməz: "O zaman rəsmi Bakı siyasətini necə qurmalıdır? Baxın, əsas sual budur. Hədə-qorxu gəlmək tarix boyu müharibə vəziyyətində olan ölkələrin istifadə etdikləri və daha çox yerli auditoriyanı sakitləşdirmək üçün istifadə edilən belli taktikadır. Heç şübhəsiz Birləşmiş Ştatlar İrana hərbi güc təbiiq et-

mək qərarı versə, o, başlanğıcda havadan zərbələr endirməklə İranın strateji hədəflərini məhv etməyə çalışacaq. İranın isə bunun qarşılığında edəcəyi heç nə yoxdur. Hadisələrin inkişafı hərbi toqquşmaya aparır. Hərbi toqquşma nəticəsində regionda ciddi bir müharibə ocağının yaranması isə İrana qonşu olan ölkələrə nə iqtisadi baxımdan, nə siyasi baxımdan, nə də humanitar baxımdan yaxşı heç nə vəd etmir".

Politoloq Əhəd Məmmədli bunları düşünür: "Amerika 1979-cu ildən İrani, İran da həmin vaxtdan İsraili hədələyir. İndiyə qədər nə Amerika İran tərəfə, nə də İran İsrail tərəfə bir dəfə də güllə atmayıb. Əksinə, Amerika Əfqanıstan və İraq tərəfə güllə atanda İrana anlaşıdır. Amerika İraqı işğal edəndən sonra iranyönümlü qüvvələr Bağdadda iqtidara gəldilər. Yəni dəyişən heç nə yoxdur. Bolton Tehrana tərəfdaşlarımıza problem yaratsanız deyəndə, ilk növbədə İsraili nəzərdə tu-

tur. Bu o deməkdir ki, ABŞ birinci İrana hücum edəndə deyil. Azərbaycan bu məsələdə istəsə də, heç nə edə bilməz. Azərbaycan çox kiçik və böyük problemləri olan ölkədir. Azərbaycan İrana nə dəstək verə bilər ki? Amerika İrana dəstək verən ölkələri təhdid edəndə nə təhdidin Azərbaycana aidiyyəti yoxdur. Əksinə, Azərbaycan regionunda Amerika üçün vacib tranzit ölkədir. Amerikan təyyarələri Əfqanıstana uçuş edəndə Azərbaycan ərazisindən istifadə edirlər. İraq, Əfqanıstanda Azərbaycan sülhməramlıları da yer alırlar. Azərbaycan Qərbi üçün vacib partnyordur. Üstəlik, Azərbaycanın neft, qaz ehtiyatları, eyni zamanda bura illərdə qoyulan milyardlıq yatırımların önəmi də Qərbi üçün böyükdür. Azərbaycan-İsrail münasibətlərinin də önəmini unutmalıyıq. Bunlar hamısı Azərbaycanın Qərbin gözündə əhəmiyyətli tərəfdaşdır. İranda çaxnaşma, müharibə, inqilab, qeyri-sabitlik olduğu təqdirdə Azərbaycan üçün ən təhlükəli qaçqın axınıdır. Azərbaycan bu məsələdə İrana da, Amerika ilə də isti münasibətlərini qoruyub saxlamalıdır. Balanslaşdırılmış siyasət davam etməlidir".

□ **Cavansir ABBASLI**
"Yeni Məsəvat"

20 ilin optimistlərinin pessimizmi

Samir SARI

20 il öncə çox optimist idik. Dünyanın, ölkənin, özümüzün işıqlı gələcəyinə çox inanırdıq.

Hesablamalarımıza görə, bu vaxta qədər dünya çox dəyişməliyi, ölkələrin hamısı demokratikləşməliyi.

Rusiya tatarlara, çeçenlərə, başqırdlara, Çin uyğurlara, Kanada Kvebekə müstəqillik verməliyi.

Xərçəng xəstəliyinin, QİÇS-in, Ebolanın, o biri mərəzlərin çarəsi tapılmalıydı.

NASA Marsda və ya başqa bir planetdə həyat, insana-bənzər məxluqlar aşkarlamalıydı.

İnsanın ömrü uzanmalıydı və pop kralı Maykl Ceksonun 150 il yaşamaq arzusu utopik görünməməliyi.

Qarabağ münaciyyəsi həll olunmalıydı, bölgəyə qalıcı sülh gəlməliyi.

Svazilenddə demokratik seçkilər keçirilməliyi, III Msvati hakimiyyətdən gəlməliyi.

Bizdə artıq 3 dəfə parlament çoxluğunu götürmüş Müsavat növbəti seçkilərdə uduzmalı, yerini Gənc İslahatçılar Cəmiyyəti təşkilatına buraxmalıydı.

Lənkərandan Xaçmaza qədər Xəzər sahillərində yüzlərlə 3, 4 və 5 ulduzlu hotellər tikilməliyi, onlar dünya əhlinə ucuz və keyfiyyətli tətillə təklif etməliyi və ölkəmiz turizm sektorunda dünyanın öncülü olmalıydı.

Futbol üzrə milli komandamız mundialın final mərhələsinə vəsiqə qazanmalıydı və orada Braziliya, Argentina kimi komandalara dirəşməliyi.

Bakı-Təbriz-Ankara qardaş olmalıydı və gediş-gəliş çox-çox intensivləşməliyi.

Ölkəmizin səhiyyəsi elə güclənməliyi ki, qonşu ölkələrdən pasiyentlər şefa üçün klinikalarımıza daraşmalıydı.

Neft satışından gələn pulların hesabına ölkədə kasıb qalmamalıydı, hər kəs firavan dolanmalıydı, təqaüdüçülər, tələbələr sıxıntı çəkməyəcək qədər təqaüd almalıydılar.

Bəli, biz o vaxt çox optimist idik və inanırdıq ki, bunların hamısı, eləcə də bundan daha çox yaxşı işlər mütləq baş verəcək, dünya gözəlləşəcək.

Heç ağılımıza da gəlməzdi ki, III Msvati Svazilenddə dirəşəcək, nəinki hakimiyyətdən əl çəkməyəcək, hətta gedib yeddinci dəfə evlənəcək.

Əlbəttə, III Msvatinin yeddinci dəfə evlənilib-evlənməsinin digər məsələlərə, o cümlədən Çində uyğur türklərinin taleyinə elə də isti-soyuğu olmadı. Amma qonşu-qonşuya necə baxdısa, Myanma rohincalı müsəlmanları basıb qırdı ki, onlar uyğurlar kimi ayrılıq söhbəti etməsinlər.

Kanada Kvebekə müstəqillik vermədi, deyərsən, kvebeklilər özləri istəmədi. Ancaq tatarlar və başqırdlar çeçenlərin taleyinə baxıb dərş götürdülər, "müstəqillik lazım deyil, başımız salamat olsun" dedilər.

Qarabağ münaciyyəsi, bildiyiniz kimi, 20 il əvvəl qoyduğumuz yerdədir, sabah "Qarabağ bizimdir" şüarı ilə mitinq keçərəcəyik. Ermənilər də İrəvanda ayağa qalxıblar: "Torpaqdan pay olmaz, ya Qarabağ, ya ölüm!"

Futbol millimizin Braziliya və Argentina ilə mundialın final qrupundan başabaş oynaması xəyal olaraq qalır, gərək isə budur ki, hazırda Kosova, Malta milliləri ilə başabaş oynayır, heç-heçə edirik.

NASA Marsda həyat tapdığını hələ indi-indi açıqlayır, amma ortada nağd bir şey yoxdur. Heç sağalmaz illətlərin çarəsi də tapılmayıb, əvəzində bu xəstəliklər 20 qat artıb. Tibb elmi boynubükük durumdadır, Qərb ölkələri o xəstəliklərin qabağına şua ilə çıxır, Şərqi ölkələri dua ilə.

İnsanın orta ömrü uzanmayıb, amma 150 il yaşamağı planlaşdıran Maykl Cekson arzusunun üçdə birini yaşayıb, getdi.

Belə olandan sonra ölkəmizin səhiyyəsinin inkişafı nəticəsində regional şefa mərkəzi olmağımız da mümkün olmadı. Camaatı Təbriz, İstanbul, Tiflis klinikalarından yığmaq olmur.

Neft arada 35 dollara düşməsəydi, bəlkə də tələbələrin təqaüdü artacaqdı. İndi neftin qiyməti yenidən qalxır, görəb növbəti iyirmiillikdə necə olacaq.

Ölkəmizdə yüzlərlə 3, 4, 5 ulduzlu hotellər tikilməsə də, turistlərin ölkəmizə axışması haqq-hesabı var. İntəhası, onların çoxu cənubdan gəlir, gəlib də dinc dururlar, ürək-damar sistemini gücə salan dərmanlar içib ölürlər.

İndi artıq optimist deyilik. Hər dərdən arada çox pessimistləşirik, Məmməd Arazın "Bu dünya düzəlmir, düzəlmir, baba" şeirinin moduna giririk.

Ancaq ən pisi odur ki, indiki 25-27 yaşlı gənc islahatçılar optimist deyillər, 20 ildən sonra dünyanın al-əlvan olacağını ümid etmirlər.

Sentyabrın 28-də Tacikistanın paytaxtı Düşənbədə MDB-yə üzv ölkələrin dövlət başçıları zirvə görüşü başlayır. İki gün davam edəcək sammitdə siyasi, iqtisadi, mədəni, humanitar sahələrdə əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi-nə dair bir sıra sənəd layihələri müzakirə ediləcək.

ma" çevrildi, eləcə də buraxılması barədə fikirlər səslənməkdədir. Gələcəkdə qurumda "yarpaq tökülmü"nin baş verə biləcəyi və bir sıra ölkələrin Gürcüstan və Ukrayna kimi təşkilatı tərk edəcəyi ilə bağlı düşüncələr getdikcə artmaqdadır. Bu iki dövlət kimi MDB-yə üzv ölkələrdən bəzilərinin gələcəkdə Rusiya ilə toqquşacağı yəndə də fikirlər var.

MDB-dən çıxmaqdan başqa baycının balanslı siyasətini düşünəndə ölkəmizin də bu təşkilatdan uzaqlaşacağı düşünmək çətindir. Yerdə qalan Ermənistan ki, yeni Nikol Paşinyan hökuməti kontekstində gələcək perspektivdə ola bilsin bunu düşünmək olar. Ancaq hələlik Paşinyan hökumətinin Ermənistan cəmiyyətində öz kökləri daha dərinə nüfuz etməyə qədər belə bir qərar

Politoloq qurumun gələcək taleyindən də danışdı: "Açıq, quruma üzv ölkələrdən hansınsa gələcəkdə Rusiya ilə toqquşacağı ehtimalları sıfıra bərabərdir. Bunu beş Orta Asiya ölkəsində görmək daha çətindir. Bilirsiniz ki, Rusiyanın

qəbul etməsi mümkün görünür. Çünki bugünkü Paşinyan hökuməti dayanıqlı deyil. Ayrıca, bu hökumət yeni bir növbədənəkən seçkilərə nail olma-yana, konstitusion yeni seçki sistemi ilə bağlı parlamentdə qərarın qəbuluna nail olmayana, eləcə də parlamentdə üstünlük qazanıb tam müstəqil hökumət qurmayana qədər belə bir siyasət aparmaz. Bir detal da burada gözədən qaçırmaq olmaz. Ermənistan süni olaraq iki türk cümhuriyyəti arasında Rusiyanın geosiyasi niyyətləri və hədəfləri üçün bir ölkə olaraq yaradılıb. Bu ölkə Rusiyanın gələcəkdə Ermənistanın çıxması üçün yaradılmayıb. Bu baxımdan kimin hakimiyyətdə olmasından asılı olmayaraq, Rusiya Ermənistanı heç zaman tərk etməyəcək. Eyni zamanda Ermənistanın MDB-dən çıxmasına da imkan verməyəcək".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Bu gün MDB-nin sammiti başlayır - qurumun gələcək taleyi necə olacaq?

Ekspert: "MDB-nin mövcudluğu Rusiya üçün də əhəmiyyət kəsb etmir"

Görüşlərdə MDB çərçivəsindəki qarşılıqlı fəaliyyət, qurumun sədrliyi, növbəti sammitin tarixi və yeri barədə fikir mübadiləsi nəzərdə tutulur. Geniş tərkibli danışıqlar zamanı isə siyasi fəaliyyətlərin mühüm məsələləri, mədəni və humanitar sahələrdə, habelə təhlükəsizliyin təmini ilə bağlı əməkdaşlığın daha da inkişafı, MDB-nin hüquqi və təşkilatı təminatı diqqət mərkəzində olacaq.

MDB 8 dekabr 1991-ci ildə yaradılıb. İlk dövrə 3 dövlət-Rusiya, Belarus tərəfindən qurulub. MDB-nin qurulması haqqında ilkin razılıq 1991-ci il dekabrın 8-də qəbul edilib. Azərbaycan, Ermənistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Moldova, Tacikistan, Türkmənistan, Özbəkistan 1991-ci ilin dekabrında Alma-Atada Rusiya, Ukrayna və Belarusiya ilə birlikdə MDB-yə qoşulmaq haqqında razılığa gəliblər.

Azərbaycan Parlamenti bu qərarı yalnız 1993-cü ilin sentyabrında ratifikasiya edib və MDB-nin tam hüquqlu üzvü olub.

Türkmənistan 2005-ci ildən MDB-də müşahidəçi kimi fəaliyyət göstərir.

1993-cü ilin oktyabrında MDB-yə üzv qəbul edilən Gürcüstan 2008-ci ilin avqust ayında rus ordusunun Gürcüstana daxil olmasından sonra həmin qurumun üzvlüyündən çıxıb.

Ukrayna 2014-cü ilin mart ayında rus ordusunun Krıma daxil olmasından sonra həmin qurumun üzvlüyünü faktiki tərk edib.

Qurumun bu günlərdə keçirilən sammiti onun taleyi ilə bağlı məsələni bir daha aktuallaşdırıb. Yarandığı gündən bu vaxta qədər MDB daim tənqid hədəfi olub. Son illərdə isə tez-tez bu təşkilatın "ölü quru-

Politoloq Natiq deyir ki, Miri MDB formal qurum olaraq fəaliyyət göstərir. Eyni zamanda siyasi, iqtisadi və hərbi yöndə birləşdirici qurum olduğunu da isbat etməyib. MDB heç bir ölkə üzərində üst bir qurum kimi də dəyərləndirilmir: "Sadəcə, zaman-zaman məsləhətləşmək və bir növ bu ölkələrin birliyi görünlüsünü yaratmaq üçün fəaliyyət göstərdiyi ortadadır. Artıq MDB-nin mövcudluğu Rusiya üçün də əhəmiyyət kəsb etmir. Sadəcə, postsovet ölkələrinin bir yerdə cəmlənməsi üçün bu qurum ömrünü davam etdirir. Doğrudur, artıq MDB-dən iki ölkə tamamilə çıxıb. Amma bundan sonra nümayişkarane şəkildə təşkilatdan hansı bir ölkənin çıxacağını düşünməyərəm. Çünki MDB-dən çıxan Gürcüstan və Ukraynanın çox ciddi əsasları var idi. Rusiya ittifaqda olduğu bu ölkələrin torpaqlarını işğal etmişdi. İşğal etməklə bərabər həm də ilhaq etmişdi. Gürcüstan və Ukraynanın

bu ölkələrdə təsir imkanları kifayət qədər böyükdür. Orta Asiyanın ən böyük və güclü ölkəsi olan Qazaxıstandır ki, bu dövrdə 20%-dən yuxarı rus etnik əhalisi yaşayır. Bu əhali orada mövcud ikən düşünməyərəm ki, Qazaxıstan Rusiya ilə gərgin müstəvidə bu cür qərarlar qəbul etsin. Ayrıca, məlumdur ki, Qazaxıstanın şimalı ilə bağlı rus siyasətçiləri səviyyə-sində ərazi iddiaları ortaya qoyulur. Bu da Qazaxıstanı basqı altında tutmaq üçün edilir. Digər Orta Asiya ölkələri də müəyyən mənada Rusiya ilə qonşu və bu dövlətin onlara olan təsir imkanlarını nəzərə alırlar. Azərbaycan, Belarus və Ermənistan gəlincə, düşünürəm ki, Belarus Rusiyanın qardaş ölkəsidir. Rusiyanı hər zaman sağlın inək kimi sağan Belarus heç bir vaxtla demokratik Qərbe yaxınlaşmış Rusiyadan uzaqlaşmayacaq. Ona görə bu formal təşkilatda Belarus da qalmağa davam edəcək. Azər-

Nizaminin Dağıstandakı abidəsini təhqir edənlər cəzalanacaq

Dağıstanın başçısı söz verdi

"Nizaminin abidəsini vandalizm aktına məruz qoyanlar qanuna uyğun olaraq cəzalandırılacaqlar".

Bunu virtualaz.org-a eksklüziv açıqlamasında Dağıstan Respublikasının başçısı Vladimir Vasilyev deyib.

"Hər hansı tarixi abidə ilə bağlı vandalizm cəzasız qalmamalıdır. Respublikanın hüquq-mühafizə orqanları bu istiqamətdə iş aparırlar", - V.Vasilyev qeyd edib.

Respublikanın başçısı həmçinin bildirib ki, Azərbaycan-Dağıstan sərhədində olan bütün neqativ hallar yaxın vaxtlarda aradan qaldırılacaq: "Biz korrupsiya ilə mübarizə aparırıq, düşünürəm ki, siz respublikamızda mövcud olan neqativ proseslərin aradan qaldırılması üzrə bizim işimiz haqda KİV-dən bilirsiniz. Yaxın vaxtlarda hamı bizim işimizi uğurlu olduğuna əmin olacaq".

Eldar Mahmudovun ən yaxın adamına yeni ittihamlar- sabiq nazir yenə istintaqa çağırılı bilər

“Sabiq MTN şefinin “qara kassası” hesab olunan əmisi oğlu Vüqar Mahmudova yeni ittiham verildi və həbs müddəti artırıldı- təfəsilat

Sabiq milli təhlükəsizlik naziri Eldar Mahmudovun əmisi oğlu Vüqar Mahmudovun barəsində seçilmiş həbs- qətimkan tədbirinin uzadılması ilə bağlı istintaq orqanının verdiyi təqdimata baxılıb. Bakı Hərbi Məhkəməsinə istintaq orqanının təqdimatı təmin olunub və V.Mahmudovun həbs müddəti daha 3 ay uzadılıb. “Report”un məlumatına görə, istintaq orqanı tərəfindən Vüqar Mahmudova əlavə ittihamlar irəli sürülüb. Sayt yeni ittihamların mahiyyətinə aydınlıq gətirmir.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, Vüqar Mahmudova bu ilin iyununda əlavə ittihamlar elan edilmişdi. Həmin vaxt Baş Prokurorluğun Ağır Cinayətlərə Dair İstintaq İdarəsində işi araşdırılan Vüqar Mahmudova Cinayət Məcəlləsinin 302.2-ci (əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında qanunvericiliyi pozma, eyni əməllər gizli qaydada informasiya alınması üçün nəzərdə tutulmuş texniki vasitələrdən istifadə edilməklə törədildikdə), 313-cü (vəzifə saxtakarlığı) və 341.2.3-cü (hakimiyyətdən sui-istifadə etmə, hakimiyyət həddini aşma və ya hakimiyyətdən istifadə etməmə, ağır nəticələrə səbəb olduqda) maddələri ilə əlavə ittiham verilməmişdi.

Vüqar Mahmudov ləğv edilmiş Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi Antiterror Mərkəzinin şöbə rəisinin müavini vəzifəsində işləmiş və faktiki olaraq nazirin köməkçisi və “qara kassası” funksiyasını həyata keçirmişdi. Polkovnik-leytenant Vüqar Mahmudov həmin nazirliyin vəzifəli şəxsləri barəsində Baş Prokurorluğun Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə İstintaq İdarəsində istintaq olunan cinayət işi üzrə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilib. Vüqar Mahmudova Cinayət Məcəlləsinin 179.3.1-ci (mütəşəkkil dəstə tərəfindən

mənimsəmə və ya israf etmə), 179.3.2-ci (külli miqdarda mənimsəmə və israf etmə), 182.3.1-ci (külli miqdarda əmlak əldə etmək məqsədi ilə hədə-qorxu yolu ilə tələb etmə), 182.3.2-ci (külli miqdarda əmlak əldə etmək məqsədi ilə hədə-qorxu yolu ilə tələb etmə), 341.2.1-ci (bir qrup şəxs tərəfindən, ağır nəticələrə səbəb olmaqla hakimiyyətdən sui-istifadə etmə) maddələri ilə ittiham elan olunub. Vüqar Mahmudovun barəsində 2017-ci il

noyabrında Bakı Hərbi Məhkəməsinin qərarı ilə 4 aylıq həbs-qətimkan tədbiri seçilib və sonradan müddət bir neçə dəfə artırılıb.

“MTN” işi üzrə zərərçəkən kimi tanınanlardan biri, iş adamı Maqsud Mahmudov Vüqar Mahmudov ondan şəxsən 170 min dollar almaqda ittiham edirdi.

Bu haqda M.Mahmudovun qəzetimizə açıqlamasından sitat: “Əmisi oğlu olan köməkçisi Vüqar Mahmudov mən-

dən 170 min dollar alıb və Eldar Mahmudova verib. Eldar Mahmudovla görüşsəm, ondan soruşacağam ki, gecələr rahat yata bilirsən? Bizdən hədə-qorxu ilə aldığı pullara tikdirdiyin imarət sənə dar gəlmi, sıxmır sən? Bizim pulumuzla aldığı o bahalı maşınlar, evlər ona haramdır, qanla qusacaq hamısını. Olmaz belə pul qazanmaq, görsəm deyəcəyəm ki, pulu kişi kimi qazanmaq lazımdır. Şərlə-şantajla adam tutub, böhtan atmaqla

həbs etdirib pul qazanmağın sonu bu gün düşdüğü vəziyyətdir”.

V.Mahmudovun adı “Karvansaray” ticarət mərkəzinin payçılarından əlindən alınmasında da keçirdi. Payçılardan biri olmuş Elşən Kərəm “Yeni Müsavat”a bu haqda demişdi: “Üz-üzə gəlsəm Nizami Quliyevi niyə xəstə salıb ölümünə bais olduğunu xəbər alacağam. “Karvansaray” ticarət mərkəzini Nizami Quliyev tikdirirdi. Biz də ətrafında olan payçılardan idik, ora pul qoyurdum. Eldar Mahmudov Akif Çovdarovu, Hilal Əsədovu üstümüzə göndərərək 20 dükən istədi. Sonradan 40 dükən aldı. Sonra isə Nizami Quliyevi 8 ay MTN-ə hər gün çağıraraq üstünə qışqırır, başına qalmayan oyunu açırdılar. Hər gün səhər 7-də MTN-ə çağırılırdılar. Saat 10-a qədər orada gözləndirilirdilər. Keflərinə düşəndə qəbul edib kabinetdə təhqir edirdilər, söyür, başına oyun açırdılar. Yayın ortasında kondisioneri maksimal istiliyə qoyub kabinetdən çıxırdılar. Bunu küçədə 40 dərəcə isti olanda edirdilər. Qapı bağlı olduğundan o, həmin kabinetdən çıxıb bilmirdi. Bütün bu işgəncələrdən sonra Ni-

zami müəllim “Karvansaray”ın təsisçiliyindən imtina etdi. Ticarət mərkəzi Eldar Mahmudovun əmisi qızı Dilrübə Məhəmməd qızı İmranovanın adına keçirildi. Nizami müəllim Eldar Mahmudovun ona yaşatdığı dəhşətlərin sonucunu olaraq ağır xəstəlik tapdı. Sapaqlam adam idi. Dəfələrlə əməliyyat olundu, 2016-cı ilin iyununda dünyasını dəyişdi. Onun ölümü Eldar Mahmudovun vicdanındadır. Biz payçılardan da məhv edilib. Bu gün onunla üz-üzə gəlsəm hamı kimi mən də üzünə tüpürərdim. Bizim başımıza nə gəlibsə, hamısı Eldar Mahmudovun başçılığı altında olub. Biz bu gün də özümüzə gələ bilməmişik. 5 il əvvəl başımıza açdıqları müsbət xatırlayanda özümü çox pis hiss edirəm. Bizə ən böyük pisiyi edən Eldar Mahmudov, onun ətrafı olub”.

Yada salaq ki, sabiq milli təhlükəsizlik naziri ötən ilin noyabrında bu işlə bağlı Baş Prokurorluğun Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə İstintaq İdarəsinə çağırılmışdı. Belə görünür ki, sabiq MTN şefi yenidən bu zəhmətə qatılmalı olacaqdır.

□ **E.HÜSEYNOV,**
“Yeni Müsavat”

Cahangir Hacıyevlə bağlı müəmma-acdır, yoxsa blef edir...

Yaxınları iddia edir ki, sabiq bankirə təzyiq var, Penitensiar Xidmət təkzib edir

Azərbaycan Beynəlxalq Bankının (ABB) İdarə Heyətinin sabiq sədri Cahangir Hacıyevin bacısı Əminə Hacıyeva mediaya açıqlamalarında iddia edir ki, qardaşını həbsdə saxlayırlar. “Sentyabrın 12-dən ona aparılan bağlama istintaq orqanının göstərişi ilə qəbul edilmir. Faktiki, qardaşımı ac saxlayıb ona işgəncə verirlər. 19 sentyabrda bir daha yemək apardıqda bildirdilər ki, guya Cahangir Hacıyev özü ərizə yazaraq, yeməkdən imtina edib. Yeməyi qəbul etmədilər.

Biz vəkil Aqil Layıcvdan xəbər etdik ki, gedib onunla danışsın, aclıq aksiyasının qarşısını alsın. Elə bildirdik ki, 15 sentyabrda Cahangir Hacıyev aclıq aksiyası keçirir. Lakin məlum oldu ki, onu yeməkdən, həm də ailə üzvləri ilə telefon danışığından məhrum ediblər. Vəkil qardaşımı görüşəndən sonra bəlli oldu ki, o, yeməkdən imtina etməsi haqda ərizə yazmayıb, onu cəza olaraq, aclığa məhkum ediblər”.

Bacısının sözlərinə görə, C.Hacıyev haqqındakı 360 cildlik, 100 min səhifədən çox cinayət işi ilə tanış olmaq üçün kifayət qədər vaxt istəyir, istintaq orqanı razılaşmır: “Təsəvvür edin, 360 cildlik iş, hər cilddə də 300 səhifə var. Bunu bir neçə günə bitirmək mümkündürmü? Şəxs öz hü-

quqlarından istifadə edəndə onu cəzalandırarlarmı?”

Vəkil Aqil Layıcv sentyabrın 22-də facebook səhifəsində ona qarşı təzyiqlər, hədə-qorxu barədə fikirlərini paylaşdı: “Həbsdə camaatın yanına yeməyini, əsas dərmanlarını buraxma, həmin şəxsi ac saxla, faktiki aclığa məhkum et, sonra da olanları vəkilin üstünə at, vəkilə hədə-qorxu gəl. Uzaqbaşı, vəkiliyi əlimdən alacağsınız, qorxum yoxdur. Sanki şəxsi aclığa və xəstəliyə düşərək edən vəkillər imiş. Sonra da şəxsin vəziyyəti pisləşəndə vəkildən yardım istə. Elə bil, vəkilin yemək buraxmamaq, sovqat qəbul etmək və ya etməmək kimi səlahiyyətləri var. Ayıbdır və artıq kulminasiya nöqtəsidir...”

A.Layıcv AzadlıqRadiosuna bu yazıda söhbətin konkret hansı dustaq və vəkildən gətirdiyini də açıqlamaq istəməyib. Ancaq yazının məzmunundan söhbətin onun özündən və müvəkkili olan Beynəlxalq Bankın sabiq rəhbəri Cahangir Hacıyevdən gətirdiyi ehtimal olunur. “Uzaqbaşı, vəkiliyi əlimdən alacağsınız” cümləsi məhz onun özünün təzyiqlərlə üzləşdiyini deməyə əsas verir. Radionun əl-

də etdiyi məlumatla görə, A.Layıcv Vəkillər Kollegiyasından uzaqlaşdırılmaq təhlükəsi ilə üzləşib və məqsəd də onu elə C.Hacıyevin işinə görə cəzalandırmaqdır. “Vəkillər Kollegiyası rəhbərinə A.Layıcvun cəzalandırılması üçün müraciət olunub. Cahangir Hacıyevlə bağlı yeni cinayət işinin istintaqında Aqil Layıcvun davranışı - müvəkkilinin mövqeyini müdafiə etməsi, geri çəkilməməsi istintaq or-

qanını narazı salıb. Ona görə kollegiya rəhbərinə şikayət olunub ki, onu cəzalandırınsınlar”, - radionun əldə etdiyi məlumatda belə deyilir.

A.Layıcv özü xəbəri nə təsdiq, nə də təkzib edib. Bildirib ki, bu barədə, ümumiyyətlə, danışmaq istəmir. Penitensiar Xidmət isə təcridxanada C.Hacıyevin təzyiqlərlə üzləşməsi, hüquqlarının pozulması barədə deyilənləri qəbul etmir. Qurumun ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəhbəri Mehman Sadiqov AzadlıqRadiosuna deyib ki, başqa məhkumlara münasibət necədirsə, C.Hacıyevlə də o cür davranılır: “Bizim üçün onun digər məhkumlarından fərqi yoxdur. Hamıya necə, ona da elə. O da daxili intizam qaydalarına əməl etməlidir. Qanunvericilikdə məhkumlar üçün nə qədər görüş, telefon danışığı nəzərdə tutulubsa, o da o qədər istifadə edir”.

M.Sadiqov əlavə edib ki, C.Hacıyev aclıq etsəydi, yəqin

ki, Penitensiar Xidmətin bundan xəbəri olardı.

Vəkillər Kollegiyası Rəyasət Heyətinin sədri Anar Bağirov isə radioya bildirib ki, prokurorluqdan və ya DİN-in Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsindən (C.Hacıyev haqqında cinayət işinin istintaqı bu idarədə aparılıb-red.) A.Layıcv barədə hər hansı şikayət daxil olmayıb: “Aqil Layıcvla bağlı bizdə başqa intizam işi var, uzun müddətdir araşdırılır. İntizam Komissiyası vəkilin özünün iştirakı ilə araşdırma aparır. Həmin şikayətin halları barədə məlumat vermə bilmərəm. Çünki bu, vəkili təşkil edən məlumatlardır. Ancaq prokurorluqdan və ya Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsindən bizə onunla bağlı şikayət daxil olmayıb”.

2015-ci ilin dekabrında həbs edilən C.Hacıyev mənimsəmə, vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə və başqa əməllərdə suçlanaraq, 15 il azadlıqdan məhrum edilib. Ancaq o, ittihamları qəbul etmir.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV**
“Yeni Müsavat”

Uzun sabun

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

"Qıl yaymayırdı əsla zalımların gözündən, Rüsvey idik cahanda məlunların sözündən, Ax, ax! Nə yaxşı oldu iş düşdü öz-özündən, Əlləşməmiş qutardıq zəhmətdən, ay can! Ay can!.. Düşdü bütün qəzetlər qiymətdən, ay can! Ay can!.."

(Sabir)

Bir biznesmen var, haqqında tərif yazan saytı məhkəməyə verib 100 min manat təminat istəyirmiş. Maraqlı hadisədir. Lap məşhur lətifəni yada salır. Deyir, bir gün hansısa tanınmış quldurun məhkəməsində vəkil müdafiə çıxışı edir, adamı tərifləyir. Bu zaman quldur dözmür, hakimə üz tutub vəkildən imtina elədiyini bildirir. Hamı təəccüblənir, hakim imtina səbəbini soruşanda müttəhim deyir: "Hakim bəy, mən bu adama bir əmək pul vermişəm, ancaq indi burada başqa adam haqda danışıq".

Eyni zamanda biznesmenin addımı vəzifələrimizi də biz jurnalistlərin yadına salır. Birdəfəlik anlamalıyıq ki, tərif yazmaq bizim işimiz deyil. Jurnalistikanın bu cür funksiyası yoxdur. Bu cür əməllər mediada, KİV-də yalnız reklam formasında verilə bilər, hamı da oxuyub, görüb başa düşər ki, bunun əvəzində pul ödənilibdir. Əks halda, mediada kimi-sə, özəlliklə biznesmeni tərifləmək yaltaqlıqdır, bəzənsə şantajın incə üsuludur. Yeni təriflədim, indi pul ver. Yeri gəlmişkən, bugünlərdə güclü külək Bakını alt-üst etməkdədir və yeganə uçan avtobus dayanacağı jurnalistlərin binaları qarşısında qeydə alınmışdır. Nəyə görə? Çünki külək də hörmətli yazar-mazarlarımıza işarə edir ki, dayanmayın, yazın, yaradın, əmək qəhrəmanlarının, dağda çobanların, tağda şamamanın, bağda bağbanların obrazını oçerklərinizdə verin. Dayansanız, aşarsanız. Velosiped kimi. Ya da dayanacaq başınıza uçar. Hələ bizi qabaqda çoxlu yeni binalar gözləyir! Şair bu məqamda telli sazı sinəsinə basıb görün nə deyibdir: "Saç ağardı, ancaq nə qəm! Əlimdədir hələ qələm!"

Hər kəs öz işi ilə məşğul olsa respublikamızın inkişafına töhfə verir. Misal üçün, yayda rayonların birində zəhmətkeş kəndli qadından reportaj vardı, bu gözəl insan Ginnesin rekordlar kitabına düşmək üçün 4 metr uzunluğu, 60 santimetr eni olan sabun hazırlamağa başlamışdı. O əhvalatın axırı nə oldu? Sabun kitaba düşdü mü? Biz belə şeyləri izləməliyik. Sabun məişətimizdə, siyasi-sosial həyatımızın gigiyenik təmizliyində, proseslərin yumşaq olmasında mühüm rolə malikdir. Doğrudur, bizdə uzunluğu metr yarım-iki metr aralığında sabunlar dəfələrlə qeydə alınmışdır, lakin gəlin etiraf edək ki, dörd metrlik sabun rekord idi.

Üstəlik, sabunçuluq qeyri-neft sektorumuzun inkişafında böyük rol oynayır. Bu isə çox vacibdir. Mingəçevir İstilik Elektrik Stansiyasında qəza olanda, hamımız qəfildən "qara dəliyə" gömüləndə alternativ enerji söhbətləri yenidən gündəmə gəldi. Maraqlıdır ki, məhz o qəzadan sonra mən Bakıdan çıxıb Qubaya tərəf gedəndə tarixdə ilk dəfə o yolun üstündəki külək enerjisi qurğularının pərlərini fırlanan gördüm! Fantastik görüntü idi. Təsəvvür elə, bəlkə miladdan öncə o qurğuları qayırmışdıq, lakin heç vaxt fırlanmırdılar. İstəyirsən külək Abşeron yarımadasını sürüyüb Həştərxana aparсын (bu müqayisəni Putinin cüdo yarış üçün Bakıya gəlməsinə həsr edərim), yəne həmin pərlər daş kimi sallanırdılar. Demək, qəza olmasa fırlanmazdılar. Bundan başqa, təzəlikcə Sahil qəsəbəsində yeni günəş panelləri stansiyası da şəbəkəyə qoşuldu. Ümumiyyətlə, alternativ enerji üzrə dövlət proqramına əsasən yaxın illərdə iyirmiye yaxın belə proje həyata keçiriləcəkdir. Bu məqsədlə dövlət büdcəsindən 13 milyon manat ayrılmışdır. Nəticədə respublikamızda bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə təkmilləşəcəkdir. Mövcud imkanlar sayəsində Azərbaycanda enerji mənbələrinin potensialı 25,3 min meqavatt təşkil edir ki, bununla da ildə 62,8 kilovatt-saat enerji əldə etmək mümkündür. Bərpa olunan və alternativ enerji mənbələrinin payını 2020-ci ilə qədər ümumi enerji istehsalının 20 faizinə çatdırmaq qarşıya məqsəd qoyulub.

(Oxucular fikirləşirlər: "Bu da belə getdi". Düz fikirləşirsiniz).

Rusiya prezidenti Vladimir Putin dünən işgüzar səfərlə Bakıya gəlib. Səfərlə bağlı ayrıca yazı ilə oxucular tanış ola bilərlər. Burada onu qeyd edək ki, Rusiya dövlət başçısının Bakıdan İrəvana yox, Düşənbəyə - MDB sammitinə yola düşəcəyi gözlənilirdi.

Məsələ də ondadır və erməni mediasının yazdıqlarından da belə qənaət hasil olur ki, Putinin Bakı ziyarəti işğalçı ölkədə dərin məyusluq və qısqançlıq doğurub. Səbəb elbəttə ki, onun Bakıdan sonra İrəvana gedəcəyi barədə xəbərlərin boş çıxması ilə birbaşa bağlıdır.

*****

Görünür, o üzdən Ermənistanın Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) mətbuat katibi Tiqrən Balayan dünən İrəvanda jurnalistləri sakitləşdirməyə çalışaraq bildirib ki, guya Rusiya prezidenti yaxın zamanlarda Ermənistanla gələcək. Onun sözlərinə görə, bu yəndə müzakirələr davam edir. "Səfərin tarixi hələ dəqiqləşməyib. Tezliklə yox, yaxın zamanlarda səfər baş tuta bilər. Səfər rəsmi olacaq", - deyər XİN rəsmisi bildirib.

Bundan öncə isə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan bildirmişdi ki, Putin Ermənistanla ya bu ilin axırı, ya da gələn ilin əvvəlində səfər edəcək. Ancaq Moskvada bu nikbinliyi bölüşməyə. İş ondadır ki, Tiqrən Balayanın optimist açıqlaması ilə eyni gündə Moskvadan tam əks məntiqi bəyanat səslənib. Putinin köməkçisi Yuri Uşakov aydın şəkildə işarə vurub ki, tezliklə Rusiya liderinin Ermənistan səfəri gözlənilir, çünki belə bir səfər Moskva üçün prioritet deyil. Yeni "İrəvan öz növbəsinə gözləsin" məntiqi.

"Həqiqətən də bizim prezidentin Ermənistanla səfər mümkünlüyü müzakirə olunub. Ancaq konkret tarix hələ ki müzakirə olunmur. Prezidentlər yəqin ki, hələlik təkçə Düşənbədə deyil, Astanada - KTMT sessiyasında da görüşəcəklər. Bundan əlavə, dekabrda Avrasiya İqtisadi Birliyinin sammiti gözlənilir. Bu da liderlərə daha bir kontakt imkanı yaradacaq. Məncə, ziyarətlə bağlı gələn ilə hesab götürmək lazımdır", - deyər Kreml sözcüsü vurğulayıb və faktiki, Ermənistan XİN rəsmisinin yalanını çıxarıb.

Uşakov Paşinyanla Putinin təzəcə (8 sentyabr, Soçi) görüşdüyünü də xatırladaraq, tezliklə daha bir Putin-Paşinyan görüşünə ehtiyac olmadığını söyləyib. Lakin Putin Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevlə də təzəcə görüşmüşdü - 1 sentyabr Soçi. Bununla belə, bu, onun 26 gün sonra, özü də İlham Əliyevin dəvəti ilə Bakıya səfər etməsinə mane olmadı. Demək, motiv başqadır.

*****

Aydındır ki, Ermənistanla ABŞ (Qərb) ssenarisi üzrə "məxməri inqilab" baş verməyədi, Putin Bakıdan İrəvana da gedəcəkdə. Ola bilsin ki,

İrəvana qarşı aşağılayıcı gediş: Moskva Bakını seçir

Ermənistanla Rusiya arasında həm də əsəb savaşı başlayıb; **Putinin köməkçisi:** "Növbənizi gözləyin, Rusiya prezidentinin İrəvana tezliklə səfər etməsinə ehtiyac yoxdur"; **erməni nəşri:** "Uşakovun təhqiramiz sözləri..."

hətta Bakıya İrəvandan gələcəkdi. Hər necə olmasa, işğalçı Ermənistan regionda Moskvanın əsas müttəfiqi və hərbi forpostu sayılır. Lakin indi belə görünür ki, Kremldə Nikol Paşinyanın Rusiyaya sədaqət andlarına artıq inanmırlar. Putinin dünənki Bakı səfəri də hər şeydən öncə İrəvana bu xüsusda verilən xəbərdarlıq mesajı hesab oluna bilər.

Xatırladaq ki, inqilab nəticəsində hakimiyyətə gələn Nikol Paşinyan indiyədək Putinlə 3 dəfə (bir dəfə Sankt-Peterburq, iki dəfə Soçi) görüşüb. Lakin onların heç biri rəsmi xarakter daşımayıb. Rusiya lideri Nikol Paşinyanı Ermənistanın yeni rəhbəri kimi Moskvaya rəsmi səfərə də dəvət eləməyib.

Böyük ehtimalla, Kreml Ermənistanla 2019-cu ilin yazına nəzərdə tutulan növbədənə parlament seçkilərinin nəticələrini gözləyəcək. Ona kimi isə rusiyayönlü qüvvələrin parlamentdə sanballı yer tutması üçün əlindən gələni edəcək. Nəhayət, seçkilərin nəticələrindən asılı olaraq, Moskva Putin Ermənistan səfəri ilə bağlı qərar verəcək. Hazırkı şərtlər daxilində Rusiya liderinin İrəvan səfəri isə təbliğati baxımdan ən çox Paşinyan başda olmaqla qərbyönlü inqilabçı qüvvələrin əlinə işləyirdi.

*****

Seçkilərdə isə belə görünür, İrəvanla Moskva arasında əsəb və söz savaşı artan xətə böyüyəcək. Bunu, deyəsən, Ermənistanla anlamağa və təlaş keçirməyə başlayıblar.

"Putinin köməkçisi Uşako-

von sözlərində təhqiramiz ton aydındır. O, bacardıqca Ermənistanın Rusiya siyasətindəki rolunu, demək, həm də Putinin İrəvana səfərinin siyasi və dövlət əhəmiyyətini kiçiltməyə çalışır. Erməni tərəfi isə inadla iddia edir ki, Vladimir Putinin səfəri rəsmi xarakter daşıyaçaq. Demək, Rusiya prezidentinin Paşinyanla başqa meydançalarda neçə dəfə görüşməsi elə də önəmli deyil. Uşakov isə işarə vurur ki, rus-erməni münasibətlərinin indiki durumu rəsmi görüşü elçatmaz edir və Paşinyanın Putinlə sırf şəkil çəkdircəyi tədbirləri

bir-bir sadalayır".

"Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bu barədə 1 in. am erməni nəşrinin siyasi şərhçisi Sərkis Arsrunun yazısında deyilir. Sonuncu sitatdan da görünür ki, Moskva regionda "stavka"nın Ermənistandan Azərbaycan üzərinə dəyişə biləcəyi barədə İrəvana açıq ismarıq göndərməklə Paşinyan iqtidarını cəzalandırmaq istəyir. Bunu onun hansı şəkildə, o cümlədən "Qarabağ kartı"ndan yararlanmaqla edəcəyini isə zaman göstərəcək...

□ **Siyasət şöbəsi,**
"Yeni Müsavat"

Elmar Məmmədov Nyu-Yorkda İƏT-in baş katibi ilə görüşüb

Nyu-Yorkda BMT Baş Assambleyasının 73-cü sessiyası çərçivəsində Azərbaycanın xarici işlər naziri Elmar Məmmədovun İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) baş katibi Yusef bin Ahmad Al-Otaimin ilə görüşü keçirilib.

XİN-dən virtualaz.org-a verilən məlumata görə, tərəflər arasında İƏT-Azərbaycan əlaqələri və əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi imkanları, İƏT-in Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü üzrə Əlaqə Qrupu və bu çərçivədə görülməli tədbirlər, habelə İƏT-in dünyada sülh və təhlükəsizliyin qorunmasında BMT-nin strateji tərəfdaşı kimi rolunun artması məsələləri ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Bakıda 3-cü Azərbaycan Beynəlxalq Müdafiə Sərgisi-ADEX-2018 keçirilir.

İldən-ile ADEX sərgisinə marağın artması və yeni dövletlərin, şirkətlərin qoşulması müşahidə olunur. Bu dəfə də Azərbaycan Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin müəssisələrində istehsal olunan silahların xarici ölkələrə satışı artırılıb. Sərgidə MSN-in 260-dan artıq hərbi məmulatı nümayiş olunur. Sərgi dünyanın 29 ölkəsini təmsil edən 224 şirkəti bir araya gətirib və Bakı Ekspo Mərkəzinin üç pavilyonunu, eləcə də açıq havada yerləşən meydançasını əhatə edib. Azərbaycan, Belarus, Fransa, İsrail, Pakistan, Rusiya, Serbiya, Türkiyə, Ukrayna və digər ölkələr ADEX 2018 sərgisində öz milli qrupları ilə çıxış edirlər. Bu il bir çox ölkələr öz milli ekspozisiyasının sahəsini daha da genişləndirib.

Ekspertlər də Bakıda gerçəkləşən sərginin əhəmiyyətli olduğunu vurğulayırlar.

Hərbi ekspert, ehtiyatda olan polkovnik Üzeyir Cəfərov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ordumuzun güclənməsində Azərbaycanın ən müasir silahların istehsalını həyata keçirməsi də böyük rol oynayır.

Azərbaycanın hərbi sənayesi çox böyük uğurlara imza atmaqdadır və inkişafdadır: "Qısa müddətdə çox böyük uğurlara imza atılıb. Dövlətin hərbi sənayeyə sərf etdiyi sərmayələr özünü doğruldur. Bu gün Azərbaycan Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin istehsal etdiyi silah-sursat qarşıda Türkiyənin ordusunda da istifadə olunur. Bir sıra ölkələrə silah ixracı ilə bağlı müqavilələr imzalanıb. Yeni ölkəmiz qısa

Azərbaycan silah ixracatçısına çevrilir

Müdafiə sənayemiz 1200 adda hərbi məhsullar istehsal edir; ekspertlər ADEX 2018-in yekunlarını dəyərləndirdi

müddətdə silah ixrac etmək imkanına da sahiblənib. Azərbaycan brendi olan məhsullar artıq xaricdə də istifadə olunur.

Bu sərgi üçüncü dəfədir keçirilir və indiyə qədər 29 ölkədən 224 şirkət təmsil olunub. Sevindirici haladır ki, indi keçirilən üçüncü sərgidə Azərbaycan dörd yeni silahla təmsil olunur. Özü də bu silahlar sırf Azərbaycan mütəxəssislərinin hazırladığı silahlardır. Xüsusi təyinatlılar üçün çox önəm daşıyan, 1500 metr məsafədə hədəfi sıradan çıxaran

snyaper tüfəngidir. Müdafiə sənayemizin 270-ə yaxın digər məhsulları da sərgidə göstərilib. Azərbaycan qısa müddətdə müdafiə sənayesini ciddi şəkildə inkişaf etdirib. Artıq Azərbaycana gəlmiş şirkətlər Azərbaycan müdafiə sənayesinin məhsullarına ciddi önəm verirlər. Bu çox sevindiricidir.

Ölkəmizdə strateji əhəmiyyət kəsb edən müdafiə sənayesi məhsulları istehsal edən zavodların fəaliyyətə başlaması respublikamızın kompleks inkişaf yolunda qazandığı böyük nailiyyətdir. Demək olar ki,

Azərbaycanda müdafiə sənayesinin inkişafı nəticəsində Silahlı Qüvvələrimizin modernləşdirilməsi, maddi-texniki bazasının ən müasir standartlara çatdırılması sahəsində kifayət qədər nailiyyətlər əldə edilib".

Ehtiyatda olan polkovnik Şair Ramaldanov da Azərbaycanın hərbi sənayə baxımından böyük inkişaf yolu keçdiyini bildirib: "Atıcı silahlar, optik cihazlar istehsal edirik. Hərbi sənayemiz bütün beynəlxalq sərgilərə dəvət alır və bu sərgilərdə iştirak edir. Təsəvvür edin ki, artıq Azərbaycan bir sıra ölkələrə silah-sursat ixrac edir. Hərbi sənayenin inkişafı dövlətin iqtisadi potensialının yüksək olmasından xəbər verir. Hansı ölkələrdə ki, hərbi sənaye inkişaf edib, orada iqtisadiyyat və elm də inkişaf edib. Bu göstəricilər ölkəmizdə də mövcuddur. Hərbi sənaye çoxşaxəli bir sahədir. Bu, yüksək elmi potensial tələb edir. Hansı ki, bu gün bizdə bu potensial mövcuddur. Ölkəmizdə elektron cihazlardan tutmuş pilotsuz uçan aparatlara qədər istehsal olunur, artilleriya üçün mərmilər istehsal edilir. Bunlar çox vacib amillərdir. Unutmayaq ki, biz müharibə şəraitində olan bir ölkəyik. Bu baxımdan hərbi sənayenin inkişafı olduqca vacibdir. Hesab edirəm ki, Bakıda keçirilən sərgi Azərbaycanın hərbi sənayesinin inkişafı üçün əhəmiyyətlidir".

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü, deputat Fərəc Quliyev isə bildirdi ki, ADEX-2018 Beynəlxalq Müdafiə Sərgisi Azərbaycanın hərbi potensialını, hərbi gücünü nümayiş etdirmək baxımından mühüm tədbirdir: "Azərbaycanın hərbi-sənaye kompleksi sürətlə inkişaf et-

məkdir. Ölkəmizdə 1200 adda hərbi məhsullar istehsal olunur. Bu məhsullar həm də xarici ölkələrdə keçirilən sərgilərdə nümayiş etdirilir. ADEX-2018 sərgisi Azərbaycanın hərbi potensialını, hərbi gücünü, hərbi təyinatlı məhsullarını nümayiş etdirmək baxımından da olduqca mühüm tədbirdir. Təsəvvür deyil ki, 2018-ci ilin dövlət büdcəsində də müdafiə xərcləri birinci yerdədir və bu da təxminən 2,7 milyard manat edir. Bu sərgi bir daha dünyaya nümayiş etdirdi ki, Azərbaycanın güclü hərbi-sənaye kompleksi formalaşmaqdadır və Azərbaycan təkcə hərbi məhsullar istehsal etmir, həm də onun perspektivli ixracatçısına çevrilib. Artıq Azərbaycan özünün hərbi sənaye kompleksini qurduğuna görə münaqişə və müharibə olacağı təqdirdə digər dövlətlərdən silah almayacaq. Çünki ölkəmiz öz silah təminatını ödəmək qabiliyyətindədir. Belə olan halda, digər dövlətlər burada münaqişənin olmasını deyil, barış bölgəsi olmasını arzulayır. Azərbaycanın silah istehsal etməsi təhlükəsizlik baxımından da əhəmiyyətlidir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Qərb Poroşenkonun yerinə namizəd axtarır

Elxan Şahinoğlu: "Rusiyanın gizli dəstəklədiyi bir neçə namizəd var"

Ukraynada 6 aydan sonra keçiriləcək prezident seçkiləri yaxınlaşdıqca iddiaçıların sayı durmadan artır. Namizədlərin 30-a çatacağı proqnozlaşdırılır. Bu da Ukrayna üçün yeni bir rekord demək olacaq.

Prezidentliyə namizədliyə iddialı olan hazırkı prezident Petro Poroşenko, Ukraynanın sabiq baş naziri, "Batkivşina" Partiyasının lideri, deputat Yuliya Timoşenko, sabiq müdafiə naziri, "Qrajdanskaya pozitsiya" Partiyasının rəhbəri, deputat Anatoliy Qriçenko, 2012-2014-cü illərdə ölkənin baş nazirinin müavini işləmiş, Ali Radada müxalifət blokunun lideri Yuriy Boyko, radikalıqlığı ilə seçilən deputat Oleq Lyaşko seçici rəğbətine görə ilk beşlikdə yer alırlar. Yerli sorğular həm də onu göstərir ki, əhalinin bir qismi yeni siyasətçilərə meyillənir.

Ekspertlər bu seçkilərdə Qərbin Poroşenkonun yerinə başqa bir isim axtaracağı yönündə fikirlər səsləndirirlər. Hazırkı prezidentin Qərb dünyası qarşısında gözləntiləri doğrultmadığı deyilir. Qərbin yeni namizədinin isə kim olacağı yönündə deyilənlər bir-mənəli deyil. Lakin əsas diqqətlər daha çox xanım Timoşenkonun üzərində cəmləşib. Rusiyanın bu prosesdə əsas

aparıcı tərəf olacağı qeyd olunur.

Qərb Universitetinin Təbiiq Politologiya Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu bildirdi ki, Poroşenkonun reytingi xeyli aşağı düşüb: "İnqilabdan sonra o, ən populyar siyasi xadim idi və məhz ona görə xalqın dəstəyini qazanaraq prezident seçildi. Ancaq Ukrayna cəmiyyətinin əhval-ruhiyyəsi dəyişkəndir, siyasətçilərin səhvlərini, o cümlədən verilən vədlərin yerinə yetirilməməsini bağışlamırlar. Bu səbəbdən əgər bu gün prezidentliyə təxminən 10 namizəd varsa, reytinginə görə Poroşenko 6 və ya 7-ci yerdədir. Hazırda lider kimi Yuliya Timoşenko görünür. Ancaq seçkilərə qədər durum dəyişə də bilər. Hətta Poroşenkonun son anda tərəfdarlarını mobilizasiya edərək öz ətrafında müxtəlif siyasi bloklar formalaşdırması da istisna olunmur. Poroşenkonun Qərbi tənqidi gətirdiyini düşünmürəm. Avropa İttifaqı onunla illərdir birləşmişdir. Bəlkə də Avropa İttifaqı istə-

yərki, Poroşenko Rusiya ilə dil tapsın və onlar da Rusiyaya qarşı sanksiyaları yumşaltsınlar. Ancaq bu, Poroşenkonun əsas məsələ deyil. Ukraynada prezident kim olursa-olsun ən azı Kırımın ilhaqına göz yumma, Donbas separatçıların istəklərini yerinə yetirə bilməz. Belə birisi olsa Ukraynada 3-cü Maydan baş verər, bu isə Qərbin maraqlarına cavab vermir. ABŞ prezidenti Donald Tramp hakimiyyətdə olduğu il yarımada Poroşenko ilə cəmi bir dəfə, özü də bir neçə dəqiqə görüşmüşdü. Bu dəfə isə Tramp

xüsusi olaraq Poroşenko ilə BMT-nin sessiyası çərçivəsində Nyu-Yorkda görüşdü. Bu o demək idi ki, indiki şərtlərlə altın-amerika üçün də ən əlverişli variant Poroşenkonun prezidentliyini daha 4 il davam etdirməsidir. Ancaq Poroşenko olmasa belə başqa prezident də Amerikadan dəstək axtarışında olacaq. Timoşenko populist siyasətçidir. Hazırda sağa-sola vədlər verir və bunun hesabına hələ ki bütün reytinglərdə birinci sıradadır. Ancaq verdiyi vədləri yerinə yetirmək mümkün deyil. Uk-

raynanı qısa zaman ərzində güllü-gülüstənliyə çevirmək mümkün deyil. Belə olsaydı, bunu Poroşenko edərdi. Sadəcə, Ukraynanın resursları son illər azalıb, fabrik və zavodlar bağlanıb, işsizlərin sayı artıb. Bu da Rusiyanın Ukraynaya etdiyi pisliliklərlə bağlıdır. Timoşenko baş nazir olduğu illərdə Rusiya ilə birtərəfli dil tapmışdı. Ancaq o da prezident seçilsə Ukraynanın hazırkı xarici siyasət kursunu dəyişə bilməyəcək və Rusiyanı sərt tənqid etməli olacaq. Ukraynada görüşdüyüm rəsmilərin tama-

mı mənə eyni fikri söylədi: "Ukraynada prezidentin kimliyindən asılı olmayaraq ölkənin başçısı avrointegrasiya siyasətini dəyişdirə bilməyəcək".

Politoloq Rusiyanın artıq Ukrayna seçkiləri ilə bağlı hərəkətə keçdiyini də söylədi: "Rusiya artıq indidən Ukraynadakı seçkilərə təsir etməyə çalışır, özünə yaxın siyasətçiləri Kiyevdə hakimiyyətə gətirməyə çalışır. Bu məqsədlə Ukraynadakı televiziya kanalları Rusiya ilə yaxınlığı təbliğ edən oliqarxlar tərəfindən alınır. Ruspərəstlərin və bəzi oliqarxların nəzarətində olan televiziya gündəlik yayınlarnı izlədikdə bu nəticəyə gəlmək olar: Poroşenkodan pis adam yoxdur, ölkə dağılır, pensiyaçılar acından ölürlər və s. Əlbəttə, Ukraynada iqtisadi və sosial vəziyyət ağırdır. Ancaq media boslarının tapşırıqları ilə bu rənglər daha da tündləşdirilir, xalqa çaresizlik aşılanır. Ancaq hesab edirəm ki, Ukraynada ruspərəst siyasətçinin prezident seçilməsi çətinidir. Çünki Ukrayna Kırma və Donbasın bir hissəsinə nəzarəti itirib. Məhz bu bölgələrin sakinləri vaxtilə Ukraynadakı seçkilərdə ruspərəst siyasətçilərə səs verirdilər. İndi bu elektorat Ukrayna seçkilərində səs vermir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Bakı İslam Universitetinin bağlanması gündəmin müzakirə olunan mövzularından biri kimi qalmaqdadır. Həftənin əvvəlində Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Rəhimə Dadaşova deyib ki, "müvafiq qurumlarla məsləhətləşmələrdən sonra" QMI təsisçisi olduğu Bakı İslam Universitetinə bu il qəbul olan şəxslərin Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda təhsil alması barədə qərar qəbul edib.

QMI-nin mətbuat xidmətinin rəhbəri bildirib ki, bu qərar Bakı İslam Universitetinə əvvəlki illərdə qəbul olanlara şamil edilmir: "Onlar təhsillərini əvvəlki qaydada davam etdirirlər".

R.Dadaşova Bakı İslam Universitetinə daxil olan şəxslərin Azərbaycan İlahiyyat İnstitutuna köçürülməsinin səbəbini isə orada eyni ixtisas üzrə pulsuz təhsilin olması ilə izah edib.

Yada salmaq ki, Bakı İslam Universiteti Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin nəzdində fəaliyyət göstərən özəl - vəqf universiteti idi. Bu səbəbdən də 1989-cu ilin əvvəlində QMI-nin nəzdində ilk dəfə Bakı İslam Mədrəsəsi yaradılıb. 1991-ci ildə Mədrəsə Universitetə çevrilib. 1990-cı illərin sonu və 2000-ci illərin əvvəllərində BIU-nun Zaqatala, Mingəçevir, Lənkəran və Sumqayıt filialları fəaliyyət göstərmişdir. Ancaq sonradan hökumət bu

İslam Universitetinin bağlanması - Şeyxdən müdrik sükut, Dini Komitə sədrindən izahat

Mübariz Qurbanlı: "Bu səbəbdən Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi təsisçi olaraq İslam Universitetinə qəbulun dayandırılmasına qərar verib"

filialları bağlayıb. BIU-nun yarandığı gündən rektoru QMI sədrinin müavini Hacı Sabir Həsəni olub.

Bakı İslam Universitetinin bağlanması dini təhsilin QMI-nin nəzarətindən tamamilə çıxması anlamına gəlir.

Məsələ ondadır ki, daha əvvəl dini təhsil müəssisələri yaratmaq funksiyası QMI-yə məxsus olub. Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin üzvü Asim Mollazadə mediaya açıqlamasında deyib ki, ölkədə bir dini təhsilin olması da yetərlidir.

"Bakı İslam Universitetinin bağlanması səbəbi yeni institutun açılmasıdır. Çünki yeni açılan Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu din xadimlərinin, ilahiyatçıların yetişdirilməsinə olan ehtiyacı tam ödəyəcək. Ona görə də digərinə gerek yoxdur" deyərək bildirdi.

Bu dəyişikliklərə QMI sədri Allahşükür Paşazadənin mövqeyi hələ ki yoxdur. Bir sıra ekspertlər Şeyxülislamın QMI-nin səlahiyyətlərinin təcridən azaldılmasından məmnun qalmadığını iddia edirlər.

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Mübariz Qurbanlı Bakı İslam Universitetinin bağlanması məsələsinə aydınlıq gətirib. M.Qurbanlı jurnalistlərə bildirib ki, Azərbaycanda din sahəsində kadr hazırlığı dövlət müstəqilliyinin bərpası dövrünə təsadüf edir: "O dövrdə bir neçə mədrəsə, o cümlədən Bakı İslam Universiteti yaradıldı. Azərbaycanda məscidlərin sayının artması ilə əlaqədar din sahəsində çalışan kadrlara ehtiyac olub və Bakı İslam Universiteti və mədrəsələr bu boşluğu doldurmaqda kifayət qədər fəaliyyət göstərmişdir. Ancaq bilirsiniz ki, Azərbaycan çoxkonfessiyalı ölkədir və bizim ölkəmizdə yalnız İslama deyil, digər dinlərə aid kadrlar hazırlanmalıdır. Azərbaycan qanunvericiliyinə görə, ölkədə dini məbədlərdə çalışan şəxslər birincisi, Azərbaycan vətəndaşı olmalıdır, ikincisi isə həmin şəxslər təhsilini Azərbaycanda almalıdır. Buna görə də cənab prezidentimiz İlahiyyat İnstitutunun yaradılması haqqında sərəncam imzalayıb və bu institut

bu sahədə olan vəzifələri yerinə yetirəcək".

M.Qurbanlı qeyd edib ki, İlahiyyat İnstitutunda İslama yanaşı, digər dinlərə aid kadr hazırlığı həyata keçiriləcək: "Bu səbəbdən Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi təsisçi olaraq Bakı İslam Universitetinə gələn ildən qəbulun dayandırılması barədə qərar verib. 2, 3 və 4-cü kursda təhsil alan tələbələr öz təhsillərini başa çatdırana qədər Bakı İslam Universiteti fəaliyyətini davam etdirəcək. Dövlət İmtahan Mərkəzi bu il Bakı İslam Universitetinə qəbul olunan tələbələrin ayrı-ayrı təhsil ocaqlarına bölüşdürülməsi istiqamətində tədbirlər həyata keçirib və bu tələbələrin bəziləri də İlahiyyat İnstitutuna gələcək".

□ **ORXAN,**
"Yeni Müsavat"

Beynəlxalq Bankın səhmləri dəyərindən ucuza satılır-ekspert danışır

Əkrəm Həsənov: "Dövlətin tutduğu sağlamlaşdırma xətti düzgündür, amma..."

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının (AYİB) Azərbaycan Beynəlxalq Bankının (ABB) səhmdarı ola biləcəyi xəbəri yeni deyil. Hələ 10 il əvvəl AYİB ABB-nin səhmdarı ola biləcəyini açıqlamışdı. ABB-nin məlum çöküşündən sonra AYİB-in prezidenti Suma Çakrabarti demişdi ki, Azərbaycanın ən böyük bankının yenidən qurulmasına və profilinin dəyişdirilməsinə kömək etməkdən şad olurlar. S.Çakrabarti bildirib ki, eyni zamanda ABB-nin korporativ idarəetməsində islahat aparılırsa, AYİB Azərbaycan bankının səhmdarı olmaq məsələsi barədə düşünə bilər.

Uzun illər bank sektorunda rəhbər vəzifələrdə çalışmış və bankların "mətbəxindən" xəbərdar olan mütəxəssis, iqtisadçı ekspert **Əkrəm Həsənov** "Yeni Müsavat"a açıqlamasında deyib ki, ABB sistem əhəmiyyətli bankdır və bankın sağlamlaşdırılması vacibdir.

"ABB-nin bağlanması, çökməsi bütövlükdə Azərbaycanın bank sistemini çökdürə bilər. Ümumilikdə xarici investidlərin, daxili müştərilərin bank sistemində inamını sarsıdacaq. Dövlət ABB-ni sağlamlaşdırmaq üçün büdcədən milyardlarla pul ayırır, bankın öhdəliklərini üzərinə götürür. Məqsəd Azərbaycan bank sisteminin bütövlükdə xilas edilməsidir. ABB 2017-ci ili formal olaraq 800 milyon manat gəlirlə başa vurub. Bununla belə, ABB-nin səhmləri nominal dəyərdən aşağı satılır. Bunun özü çox pis haldır. Adətən mənfəətlə işləyən istənilən şirkətin səhmləri nominal dəyərdən baha satılır. ABB-nin səhmləri isə ucuz satılır. Yeni səhmin üzərində tutmaq ki, 100 manat yazılıbsa, ən yaxşı halda eht 100 manata da satılır. Belə çıxır ki, investitorlar ABB-nin hesablarına inan-

mır, şişirdilmiş olduğunu fikirləşir. Ya da investitorların ABB-yə dair proqnozları bədbindir deyərək səhmlərin alınmasına həvəs göstərmirlər".

Bank sağlamlaşdırılıbsa, dövlət bankın borc öhdəliklərini üzərinə götürübsə, niyə ABB-yə inamsızlıq yaşanır? Səbəb nədir?

Əkrəm Həsənov deyir ki, baş verənlər ABB rəhbərliyinin işinin öhdəsindən gəlməməsinə anlamına gəlir: "Dövlət orada rəhbərliyi dəyişməlidir. Oraya daha savadlı, işini bilən, dürüst insanları təyin edib bankı vəziyyətdən çıxarmaq lazımdır. Dövlətin tutduğu sağlamlaşdırma xətti düzgündür, amma bunun üçün bankda köklü dəyişikliklər olmalıdır, komanda dəyişməlidir. Biz görürük ki, komanda işin öhdəsindən gəlmir. Hətta bu komandanın yol verdiyi kobud qanun pozuntuları ABB-ni xilas etməyib. Biz də vətəndaş kimi tələb edirik ki, ABB-nin büdcəsinə qoyan adamlar da müəyyən olunub cəzalandırılmalıdır. 2 il əvvəl "AzMeCo" sahibi Piriyevin, İbrahim Nehrəminin adlarını eşitdik. Bu adamlar bankdan külli miqdarda pul alıb qayıtmırdılar. Amma sonra bilmədik ki, onlar pulu qaytarıb banka verdilermi? Bu haqda biz vətəndaşlara məlumat verilməlidir. Çünki ABB-yə dövlət büdcəsindən -

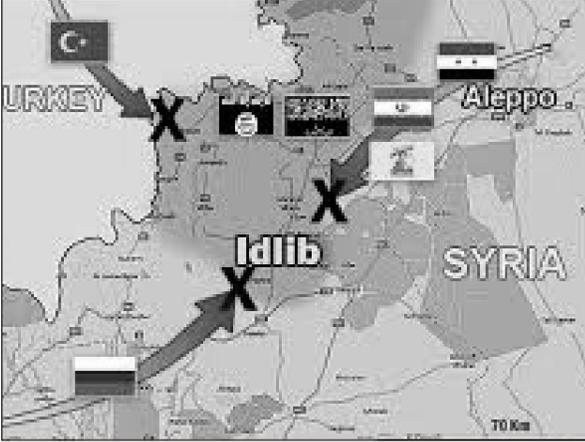
yeni biz vətəndaşların cibindən sağlamlaşdırılma üçün 5 milyard manat ayrılıb. ABB-nin öhdəlikləri dövlət büdcəsi hesabına qarşılır. ABB-dən kredit alıb qaytarmayanlar cəzaya çatdırılmalıdır. Yoxsa digər banklarda da biz oxşar situasiyanı yaşaya bilərik. Adamlar düşünə bilərlər ki, filankələrə nə etdilər ki, bizə də nə etsinlər?"

Ekspertin sözlərinə görə, ABB-yə dövlət büdcəsindən 2017-ci ildə ayrılan 5 milyard manatın 3 milyard manatı 6 ay ərzində yoxa çıxıb: "Ötən il dövlət ABB-yə 5 milyard manat bağışladı. Bankın borcunu dövlət üzərinə götürdü. 2016-cı ili ABB 1 milyard manat ziyanla başa vurdu. 2017-ci ildə dövlət 5 milyard manatı bağışladı. Adı arifmetikadır - ABB 2017-ci ili 4 milyard manatla başa vurmalı idi. Əgər 2016-cı ildə ziyan 1 milyard olubsa, mənə 5 milyard bağışlayırlarsa, 4 milyard manatı qaytarırsanız, 4 milyard manat mənfəətim gerek olsun. Amma ABB ötən ili 800 milyon manat mənfəətlə bitirdiyini

elən edib. 3 milyardan artıq vəsait hara getdi? ABB-də yəni də 3 milyard manatdan çox itki var! Belə halda investitorlar bura pul qoymaq istəməyəcəklər. Düşünəcəklər ki, dövlət 5 milyard qoyub və pulun böyük hissəsi itib. Bu adamlar 6 ay ərzində 3 milyardan çox pulu yoxa çıxarıblar, pul itib!"

Əkrəm Həsənov deyir ki, ABB-də rəhbərlik dəyişməlidir: "ABB-nin rəhbərliyi işin öhdəsindən gəlmir. Danışanda deyirlər ki, siz bilmirsiniz biz hansı problemlərlə üz-üzəyik. Həmin problemlər ictimailəşməlidir. Hamı bilməlidir ki, ölkənin ən böyük bankında nə baş verir, hansı proseslər gedir. Cahangir Hacıyevin də dövründə gizlədirdilər, hazırda da orada nə baş verdiyini gizlətməkdədirlər. Çox təəssüf ki, yeni komanda da işin öhdəsindən gəlmir. 6 ay ərzində 3 milyardan çox pul hara gedib bilinmir. Bu gedişatla ABB-nin sağlamlaşdırılması mümkün olmayacaq".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV**
"Yeni Müsavat"

İdlib anlaşması işləməyə başladı - silahlı qruplar geri çəkilir

Radikal silahlılar Soçi anlaşmasına riayət edəcəklərini bəyan edib, oktyabrın 15-nə qədər İdlibdə yeni situasiya yaranmalıdır

İdlibdə fəaliyyət göstərən silahlı qruplar Putin-Ərdoğan razılaşmasına uyğun olaraq geri çəkilməyə başlayıb. Bu barədə məlumatı "Röyters" agentliyi İdlibdəki silahlıların nümayəndəsinə istinadən yayıb.

Bildirilir ki, daha əvvəl silahlı radikal qruplar, o cümlədən "Heyət Tahrir əş-Şam", "Dinin Mühafizəçiləri" adlı kolisiyalar Soçi anlaşmasına tabe olmayacaqlarını elan etmişdilər. Xatırladaq ki, Türkiyə və Rusiya prezidentlərinin sentyabrın 18-də Soçidə baş tutan görüşündə İdlib mövzusunda anlaşma əldə olunub.

Anlaşma İdlibdə atəşkəsi nəzərdə tutur. Belə ki, oktyabrın 10-dək silahlı müxaliflər raket sistemləri, top, tank kimi ağır silahları bölgedən çəkəcəklər. Oktyabrın 15-dək isə İdlibdə silahlılar və hökumət qüvvələri arasında 15-20 kilometr genişliyində silahsızlaşdırılmış bölgə yaradılacaq. "Ən-Nusra", ya da yeni adı ilə "Heyət Tahrir əş-Şam" qrup-

laşması terror təşkilatı kimi tanındığı üçün silahsızlaşdırılmış bölgədən çıxarılacaq. Silahsızlaşdırılmış bölgədə Rusiya və Türkiyə ordusu patrulları birgə hərəkət edəcək. Bu anlaşmaya əsasən hər iki tərəfin terrorçu kimi tanıdığı silahlılar silahsızlaşdırılmış bölgədən çıxarılacaq, onların bu bölgədə fəaliyyətləri yasaqlanacaq. Anlaşmanın ən mühüm detallarından biri də Hələb-Hama, oradan da Dəməşq və ölkənin cənub sərhədinə qədər çıxan M-5 magistralının hökumət qüvvələrinin nəzarətinə keçməsidir.

Ancaq ilk günlərdə bəzi silahlı qruplar bu anlaşmaya tabe olmayacaqlarını bildirdilər. Bu isə o deməkdir ki, müəyyən olunmuş vaxta qədər silahlılar

anlaşmaya əməl etməsələr, Türkiyə və Rusiya İdlibdə atəşkəs razılaşmasının icrası üçün fəaliyyətə keçməlidir. Yeni başqa sözlə, silahlı əməliyyatları bərpə edib silahlıları o bölgədən çıxarsınlar. Ancaq son anda silahlılar mövqelərini dəyişib və Rusiya-Türkiyə anlaşmasına riayət edəcəklərini bəyan ediblər.

Qeyd edək ki, bu həftənin çərşənbə axşamı günü Türkiyə prezidenti Ərdoğan bəyan edib ki, radikal qruplar artıq İdlibdə razılaşma bölgəsini tərk etməyə başlayıb. Daha əvvəl anlaşmanı rədd edən Tahrir əş-Şam artıq anlaşmanın şərtlərinə əməl edəcəyini qəbul edib. Lakin qruplaşma bunu rəsmən elan etməyəcək, yeni formal olaraq Soçi anlaşmasını qəbul etməyəcək. O da məlum olub ki, qruplaşma bu mesajı Türkiyə ordusu təmsil-

çilərinə üçüncü şəxslər vasitəsilə göndərib.

Xatırladaq ki, rəsmi olmayan məlumatlara əsasən hazırda İdlib ərazisinin 60-65 faizini məhz bu qruplaşmaların nəzarəti altındadır. Yeri gəlmişkən, İdlibdə fəaliyyət göstərən və Türkiyənin təsir dairəsində olan Milli Qurtuluş Cəbhəsi təşkilatının liderlərindən olan Əbdül Rəzzaq Salam Türkiyə mediasına bildirib ki, Soçi anlaşması icra prosesi başladıqdan sonra heç bir inqilabçı qrup problem yaratmayacaq. Onlar daha çox Suriya ordusunun anlaşmaya əməl etməyəcəyindən narahat olduqlarını bildirdilər.

Ancaq o da məlum olub ki, hələlik İdlibdəki heç bir qruplaşma anlaşmaya uyğun olaraq müəyyən olunmuş bölgələrə geri çəkilməyib. Yeni söhbət şifahi öhdəliklərdən gedir.

Prosesin icrası üçün isə iki həftə vaxt var.

Bu anlaşmanın baş tutması indiki şərtlərdə həm Türkiyə və Rusiyanın, həm də Suriyanın maraqlarına cavab verir. Çünki İdlibdə əməliyyatların başlaması Suriya ordusu üçün ciddi risk təşkil edir, ABŞ, Fransa, Britaniya və Almaniyaya kimi ölkələr açıq şəkildə Dəməşqi hava zərbələri ilə hədələyib. Yeni İdlib əməliyyatı baş verəcəyi təqdirdə Qərbi ölkələri növbəti dəfə hökumət qüvvələrinə zərbələr endirəcək. Bu mənada Dəməşq bu mərhələdə atəşkəsə nail olub və üstəlik, İdlibin mühüm bir hissəsini, o cümlədən M-5 magistralını geri alır.

Türkiyə isə atəşkəsə nail olmaqla dəstəklədiyi silahlı müxalifəti qorumuş olur. Eyni zamanda böyük mənada sülh danışıqları prosesinə qatılmış

olur. Eyni zamanda formal olmasa da, faktiki olaraq, Suriya hakimiyyəti və Rusiya da Türkiyə ordusunun İdlibdəki, yeni Suriyadakı varlığını qəbul edir, gələcək danışıqlarda da bu amili nəzərə alır. Bu mənada İdlib ilə bağlı anlaşma Rusiya-Türkiyə-Iran üçlüyünün Astana ilə başlayan və Soçi ilə davam edən nizamlanma prosesinin uğuru hesab oluna bilər. Bu mərhələdən kənarda qalan ABŞ və region müttəfiqlərinin Suriyada əsas təsir rıçağı indi yalnız Suriya Demokratik Qüvvələri çatırı altında birləşmiş kürd qüvvələridir. Onlar isə hələlik ehtiyatlıdır, regional güclərlə qarşılıqlılaşmaya getmək istəmir. Lakin Vaşinqton da hər keçən gün kürdləri yeni-yeni silah və texnika ilə təchiz etməkdədir.

□ **Kənan RÖVŞƏNOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ərdoğanın Almaniyaya kritik səfəri başladı

Türkiyə prezidentinin Berlinə 3 günlük səfərində nələr olacaq?

2 ildən çoxdur gərginliyin davam etdiyi Almaniyaya və Türkiyə münasibətləri düzəltməyə çalışır. Əgər Türkiyə prezidentinin Almaniyaya sentyabrın 27-də başlayan 3 günlük səfəri uğurlu olsa, bu, iki ölkə münasibətlərində dönüş ola bilər. Ötən gün Türkiyə prezidenti Nyu-Yorkdan Almaniyaya yola düşüb.

Almaniyada mediası hesab edir ki, Ərdoğanın səfəri münasibətləri qaydaya sala, ya da deyildiyi kimi, "yeni səhifə" açmağa bilər. Çünki indi buna necə deyirlər, zəmin var. ABŞ və Almaniyaya - Avropa arasında yüksək vergilər səbəbindən soyuqluq yaranıb. Türkiyə isə Amerika ilə ciddi iqtisadi-siyasi problemlər yaşayır. Ərdoğanın bu ərafədə Almaniyaya 3 günlük səfəri diqqətləri cəlb edir.

Alman və Türkiyə mütəxəssisləri ABŞ-la münasibətlərin soyuduğu bir vaxtda hər iki ölkənin münasibətlərinin istiləşməsinə maraqlı olduğunu qeyd edirlər. Türkiyənin əsas ticarət tərəfdaşlarından biri Almaniyaya

dir. Ancaq son iki ildə münasibətlər kəskin soyuyub. Almaniyada Bundestaqı "erməni soyqırımı" qanunu qəbul edib, daha sonra Türkiyədə seçki və referendum təbliğatı zamanı hakim partiyanın seçki təbliğatı fəaliyyətlərinə məhdudiyyətlər qoyub. Türkiyə tərəfi isə Almaniyada deputatların "İncirlik" hərbi bazasında təftiş aparmasına icazə verməyib.

Ancaq indi Türkiyədə iqtisadi gerilimə, inflyasiya,

həmçinin Almaniyada qaçqınlar böhranı. ABŞ-la münasibətlərin soyuqlaşması iki ölkəni yaxınlaşdırır. Ancaq təbii ki, hər iki ölkənin bir-birindən tələbləri var. Bu tələblər təmin olunmadığı müddətdə münasibətlərin əvvəlki vəziyyətinə qayıtması mümkün deyil.

Ancaq Almaniyada səfər öncəsi bəzi sürprizlər yaşanıb. Berlinədə çalışan bir alman polisində "Türkiyə kəşfiyyatına məlumat ötürmək" ittihamı ilə cinayət işi açılıb. Al-

maniyada ictimai rəyi isə Ərdoğanın səfəri ilə əlaqədar futbol yarışının təxirə salınmasından narazılığını bildirir. Almaniyada mediası bildirir ki, şübhəli polis Almaniyadan sığınacaq istəyən Türkiyə vətəndaşları barədə Türkiyə xüsusi xidmət orqanlarına məlumat ötürürmüş.

Bir başqa sürpriz isə Ərdoğanın şənbə günü Kölnədə açılışını edəcəyi məscidə bağlıdır. Məlum olub ki, Köln bələdiyyə sədri Ərdoğanın iş-tirək etdiyi məscid açılışına qatılmayacaq.

Ərdoğanın gəlişi səbəbilə Berlinədə ən yüksək - ABŞ prezidentlərinə tətbiq olunan - səviyyədə təhlükəsizlik tədbirləri elan olunub. Ərdoğanın qalacağı hotelin, həmçinin tarixi Brandenburq qapılarında Türkiyə bayraqları asılıb.

Ərdoğan sentyabrın 27-də axşam tərəfi Berlinə gəlib. Cümə günü Türkiyə prezidentinin Berlinədə Almaniyada prezidentini tərəfindən rəsmi qarşılama mərasimi təşkil olunacaq, Ərdoğan prezident

BMT-də Trampa niyə gülüblər?

Tramp: "Onlar mənə gülmürdülər, sadəcə, bizim gülməyimiz gəlmişdi..."

ABŞ prezidenti Donald Tramp BMT Baş Assambleyasının 73-cü sessiyasındakı çıxışı zamanı zalın ona gülməsinə münasibət bildirib.

Virtualaz.org xəbər verir ki, Tramp bu barədə Ağ Evdə keçirdiyi mətbuat konfransında danışmışdır. Deyib ki, zal əslində ona gülmürdü.

"Onlar mənə gülmürdülər. Onlar mənimlə bərabər güldülər. Bizim gülməyimiz gəlmişdi" - ABŞ prezidenti deyib.

Xəbər verildiyi kimi, Tramp çıxışına özünü tərifləməklə başlayıb, deyib ki, cəmi iki il ərzində onun administrasiyası "heç bir digər administrasiyanın görmədiyi qədər" iş görüb, milyonlarla iş yeri açılıb, Amerikada analoqu olmayan inkişaf başlayıb və s. Bu zaman zalda gülüş qopub, Trampın kefi pozulub və deyib: "Sizdən bunu gözləmədim, amma olsun, eybi yox".

İndi Tramp deyir ki, o, yüksək peşəkarlığa malik adamların böyük qrupu qarşısında çıxış edirdi, belələrinə isə əl çalmaq, alqışlamaq və gülmək o qədər də xas deyil. "Mən sözlərimdən sonra zalda bir balaca gülüş eşitdim və dedim: "Bu doğrudur". Və yenə gülüş eşitdim. Ona görə də dedim ki, belə reaksiyanı gözləmədim" - Amerika prezidenti BMT-də gülünc vəziyyətə düşməsinə belə əsaslandırmağa çalışıb.

Frank-Valter Steinmeier tərəfindən qarşılanaçaq. Axşam isə Ərdoğanın şərafətinə ziyafət veriləcək. Şənbə günü Türkiyə prezidenti Almaniyada kansleri Angela Merkelle gö-

rüşəcək və Ərdoğanın alman baş nazirə açıq hava naharı veriləcək. Daha sonra isə Ərdoğan Kölnə gedəcək.

□ **Kənan RÖVŞƏNOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

BTQ ilə sərnişin daşımalarının gecikməsinin səbəbi açıqlanıb

“Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin sədri Cavid Qurbanov Bakı-Tiflis-Qars (BTQ) dəmir yolu xətti ilə sərnişin daşımalarının gecikməsinin səbəbini açıqlayıb.

“Report” xəbər verir ki, o, bu barədə Bakıda keçirilən Azərbaycan-Rusiya Regionlararası Forumu çərçivəsində təşkil olunmuş nəqliyyat və yükdaşımalar sahəsində əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsinə dair paneldə danışdı.

“Azərbaycan və Türkiyənin dəmir yolu relsləri fərqli ölçüdədir. BTQ üçün sifariş verdiyimiz vaqonlar bu vəziyyətə uyğun olmalı, sərhədi keçən kimi yeni ölçüyə uyğunlaşmalıdır. Bu baxımdan ləngimə var”, - o qeyd edib.

C.Qurbanov xatırladı ki, Azərbaycan BTQ-də istifadə etmək üçün İsveçrənin “Stadler” şirkətinə 30 ədəd yataq tipli vaqon sifariş verib: “Vaqonların gələn ilin I rübündən başlayaraq, hər dəfə 10 ədəd olmaqla, 3 mərhələdə Azərbaycana gətirilməsi nəzərdə tutulub. Onlar ən son texnologiya əsasında hazırlanıb. Qatar Bakıdan Qarsa 10 saata çatacaq. Gedış haqqı 3 ölkə arasında əldə olunmuş razılığa və beynəlxalq tariflərə əsasən müəyyən olunacaq”.

Banklar niyə bağlanır-rəsmi mövqe

Azərbaycanda bəzi bankların bağlanması səbəbləri açıqlanıb.

Bu barədə “2018-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal ödənişlərin genişləndirilməsi üzrə Dövlət Proqramı”nda qeyd edilib.

Sənəddə göstərilib ki, dünya bazarlarında 2014-cü ildən neftin qiymətinin kəskin azalması nəticəsində makroiqtisadi şəraitin dəyişməsi, işgüzar aktivliyin zəifləməsi bankların kredit portfelinin keyfiyyətini pisləşdirib və itkilərə səbəb olub.

Eyni zamanda banklarımızın xarici bazarlara çıxış imkanları pisləşib, daxili yığım mənbələri isə daralıb. Bir tərəfdən, aktivlərin dəyər itirilməsi, xarici valyutadakı kredit və depozitlərin qaytarılmasında yaranmış çətinliklər, digər tərəfdən, banklara və milli valyutaya inamın azalması bir sıra bankların sektoru tərk etməsinə səbəb olub, digərlərinin isə iqtisadi fəallığını zəiflədib. Həm depozitlərin, həm də kreditlərin dinamikasında geriləmə baş verib.

Ümumi iqtisadi fəallığın səngiməsi bank sektoruna təsirsiz ötürməyib, problemlə (qaytarılma vaxtı keçmiş) kreditlərin ümumi kredit portfelindəki xüsusi çəkisi 2014-cü ilin sonundakı 5,3%-dən 2017-ci ilin ortalarında 14,1%-ə qalxıb. Banklar əməliyyat xərclərini azaltmaq məcburiyyəti ilə üzleşiblər. 2017-ci ildə həm bank filiallarının, həm də bankomatların sayında azalma qeydə alınıb. Bank sektorunda çalışanların sayında da azalma baş verib.

“Yaranmış vəziyyətdə sektorun maliyyə dayanıqlığı bərpa olunmalıdır. Bu zaman bankların kapitalizasiyası, likvidlik və problemlə aktivlərin həlli məsələsi diqqət mərkəzində saxlanılmalıdır. “Azərbaycan Respublikasında maliyyə xidmətlərinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə bankların sağlamlaşdırılması və rentabelliyyətinin yüksəlməsi üçün kompleks tədbirlər nəzərdə tutulub”, - deyər Dövlət Proqramında qeyd edilib.

ABŞ Federal Ehtiyat Sistemi (FED) Açıq Bazar Əməliyyatları Komitəsinin 25-26 sentyabrda keçirilən iclasının sonunda uçot dərəcəsinin 0,25 faiz bəndi artırılaraq 1,75-2 faizdən 2-2,25 faizə çatdırılmasına qərar verilib. Bu, cari ilin əvvəlindən bəri FED-in qəbul etdiyi üçüncü artım qərarıdır.

FED uçot dərəcəsi barədə qərarı ilə yanaşı, həm də ABŞ iqtisadiyyatı barədə 2021-ci ilədək olan müddəti əhatə edən makroiqtisadi proqnozlarını da açıqlayıb. İyundakı proqnozlardan fərqli olaraq bu dəfə qurum ABŞ-da 2018 və 2019-cu illərdə Ümumi Daxili Məhsulun daha böyük sürətlə artacağını gözləyir. Qurum ABŞ-da məşulluğun və inflyasiyanın indiki həddini, iqtisadi aktivliyin artım tempini, ev təsərrüfatlarının xərcləmələrinin və əsas kapitala investisiyalarının həcmiminin yüksək artımını müsbət qiymətləndirir. Maraqlıdır ki, FED-in qərarının açıqlandığı mətndə bu dəfə “stimullaşdırıcı” terminindən istifadə edilməyib.

FED ilin sonunadək uçot dərəcəsinə daha bir dəfə də qaldırmağı planlaşdırır. Bundan əlavə, gələn il 3 dəfə, 2020-ci ildə isə 1 dəfə dərəcənin artırılması nəzərdə tutulur.

Qeyd edək ki, son artım qərarı ilə FED uçot dərəcəsinə 2008-ci ilin aprelindəki səviyyəyə çatdırıb. 2008-2009-cu illər maliyyə böhranından on il sonra qurum “stimullaşdırıcı” aşağı faizlər dövrünün bitdiyini bəyan edib.

FED-in rəhbəri Jerom Pauell bildirib ki, hazırda birja meydançalarındakı vəziyyətə və investorların inamına zərər yetirə biləcək əsas amil ticarət müharibələridir. O qeyd edib ki, hələlik rəhbərlik etdiyi qurumun ticarət müharibələrinin təsirinə necə reaksiya verəcəyini indidən söyləmək mümkün deyil: “Mən ilk olaraq bildirmək istəyirəm ki, biz ticarət müharibələrinə görə cavabdeh deyilik. Bəli, biz bütün ölkə boyu biznesin narahatlığı, ticarət əlaqələrinin qırılması barədə əşidirik”. Pauell qeyd edib ki, gələcəkdə ticarət müharibələrinin mənfəətçiləri hiss olunarsa, o zaman uçot dərəcəsinin endirilməsindən danışmaq mümkündür: “Real rəqəmləri görmədən bizim özümüzü necə aparacağımız barədə indidən nəse demək çox çətinidir”.

Bu arada prezident Donald Tramp Federal Ehtiyat Sisteminin uçot dərəcəsinə artırməsindən narazılığını bildirib. Bu barədə “Reuters” agentliyi məlumat yayıb (Report).

“FED-in uçot dərəcəsinə artırımaqdan xoşu gəlir. Bu, məni narahat edir. Onlar ABŞ-da vəziyyət yaxşı olduğuna görə faizləri qaldırdılar. Mən bundan narazıyam”, - deyər D.Tramp qeyd edib.

FED-in toplantısı öncəsi verilən proqnozlarda artım qərarının dünya neft və qızıl

Okeanın o tayından dollar

qərarı - Bakıda narahat deyillər

Pərviz Heydərov: “FED-in qərarı dünya iqtisadiyyatında ciddi rezonans doğurmayaacaq”

bazarında ucuzlaşmaya gətirib çıxaraçağı qeyd olunurdu. İqtisadçı-ekspert Pərviz Heydərov hesab edir ki, qurumun son qərarı bu dəfə də ciddi rezonans doğurmaya-

caq: “Xatırladım ki, bundan əvvəl də uçot dərəcəsinin mərhələlərlə 2 faizədək çatdırılması dünya iqtisadiyyatı üçün təsirli olmamışdı. Ümumiyyətlə, indiki Ağ Ev administrasiyası, prezident Donald Tramp özü FED rəhbəri Cerom Pauelli baza faiz dərəcəsinə mərhələlərlə yüksəltmək siyasətinə görə tənqid edib. ABŞ prezidenti qeyd edib ki, adıçəkilən şəxsi FED-in sədri vəzifəsinə təsdiq edəndə düşünürdü ki, o, faiz dərəcəsinin aşağı həddə saxlanması tərəfdarı olacaq və sələfi Canet Yellen kimi dərəcənin mərhələlərlə yüksəldilməsi siyasəti yürütməyəcək. Lakin bu belə olmadı. Tramp Pauellə bağlı yanıldığını bildirib. Amerika prezidenti FED-in baza faiz dərəcəsinə davamlı olaraq yüksəltməsinə ölkə iqtisadiyyatında artım üçün təhlükəli hesab edir və bunun xüsusən indiki halda, yeni iqtisadiyyatda dinamik inkişaf müşahidə edildiyi dövrdə yolverilməz olduğunu sayır. Trampın məsləhətçiləri də eyni fikirdədirlər. Onlar da bildirirlər ki, ABŞ Mərkəzi Bankı tərəfindən sət pul-kredit siyasətinin yeridilməsi ÜDM istehsalının artması tempinin qarşısını alacaq və yeni iş yerlərinin açılması prosesini buxovlayacaq. Tramp hakimiyyətə gəldikdən sonra FED baza faiz dərəcəsinə 5 dəfə

qaldırıb. Və bunun düz ikisi C.Pauellin rəhbərlik etdiyi dövrdə olub”.

Ekspert xatırladı ki, ABŞ prezidenti neftin dünya bazar qiymətlərinin yüksək olduğunu da bəyan edib və buna görə narazılığını bildirib: “Əsas günahkar da OPEC olaraq göstərilir. Bu, o deməkdir ki, ABŞ-ın dünya neft bazarına təsir gücü əvvəlki kimi deyil. Demək, neft üzrə dünya bazarlarında rəqabət imkanları əvvəlkinə nisbətən kifayət qədər genişlənməmişdir. Amerika üçün neftin qiymətinin yüksək olması heç də məqsəduyğun deyil. Xüsusən də indiki halda... FED-in uçot dərəcəsinə artırməsindən bir səbəbi məhz bununla əlaqədardır... ABŞ-ın dünya neft bazarında əvvəlki tək qiymətlərə təsir imkanı yoxdur. Bunu son qiymət artımları əyani olaraq sübut etməkdədir. Amerika üçün neftin hazzırkı qiymət səviyyəsi nə siyasəti baxımdan, nə də iqtisadi nöqtəyi-nəzərdən sərfəli deyil. Düzdür, bu, şist sənayesini dirçəldir. Lakin ABŞ üçün şist neft hasilatı hələ o inkişaf səviyyəsində deyil ki, bazarda qiymətləri tam olaraq idarə etməyə imkan versin. Digər tərəfdən, Amerika iqtisadiyyatı özü inkişafdadır. Bu isə o deməkdir ki, ABŞ-ın özünün neftə tələbatı az deyil. Yeni xüsusən iqtisadi artım şəraitində... Üçüncüsü isə ABŞ valyutası möhkəmlənməkdədir. Ancaq bu, ölkə iqtisadiyyatına ziyandır. Odur ki, FED ardıcıl olaraq faiz artımlarına getmək xətti götürmüş olsa da, dollar son vaxtlar elə də

bahalaşmamaqdadır. Bu isə neftin qiymətinin yüksəkdə olmasını əlavə olaraq şərtləndirən amildir. Üstəlik, İran yenə bazardan sıxışdırılmış vəziyyətdədir. Sözü qısası, həm bu, həm də digər amillərə görə, neft hələ bir müddət də bahalı olaraq qalacaq. Düzdür, ucuzlaşma yenə baş verə bilər, lakin bu, 55 dollardan aşağı qeydə alınmayacaq”.

Ticarət müharibələri, həmçinin bir sıra analitik mərkəzlərin proqnozlaşdırdığı global iqtisadi böhran ehtimalının FED-in qərarlarına mümkün təsiri barədə danışan iqtisadçı qeyd edir ki, 2008-2009-cu illər maliyyə böhranından bəri ABŞ iqtisadiyyatı inkişafdadır: “Yüksək iqtisadi artım müşahidə olunur. Bir ara dollar da buna görə çox sürətlə bahalaşdı. Həm də məhz sözügedən iqtisadi artıma görədir ki, FED faiz artımlarına gedir. Eyni zamanda Avropa Birliyi ölkələri də, xüsusən də onun lokomotivi sayılan Almaniya da iqtisadi inkişaf tempələri yaxşı vəziyyətdədir. Halbuki əvvəl vəziyyət qeyri-qənaətbəxş idi. O cümlədən Çin iqtisadiyyatı da durğun vəziyyətdən çıxmış kimi görünür bir müddətdir. Lakin bütün bunlarla da bərabər, rəqabət şəraiti də getdikcə kəskinləşməkdədir. İnkişaf varsa, təbii ki, rəqabət də olmalıdır. Ancaq belə bir şərait istər-istəməz qarşıda yeni bir böhran yetişdirir. Bu böhran istənilən vaxt öz kəskinliyi ilə üzə çıxıb bilər. Və bunun səbəbini heç cür proqnozlaşdırmaq olmaz və ümumiyyətlə, bu, düzgün də deyil”.

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVD F

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Qarabağ

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın BMT Baş Assambleyasının 73-cü sessiyasında etdiyi çıxışdan sonra Qarabağ danışıqlarının perspektivinə inam qalmayıb. Düzdür, Azərbaycan vətəndaşları danışıqlara olan inamını hələ illər öncə dəfn etmişdilər. Amma ara-sıra Rusiya hakimiyyətinə yaxın dairələr Dağlıq Qarabağ ətrafındakı 5, yaxud 7 rayonun işğaldan azad ediləcəyini anons edirdi ki, bu da bir qisim insanlarda müəyyən ümidlər yaradırdı.

Ancaq Paşinyan BMT toplantısı ərəfəsində davakar obrazda çıxış etdi və hətta ətraf 7 rayonun Dağlıq Qarabağa "birləşdirildiyi" barədə sərsəm fikirlər söyləməklə həm BMT qətnamələrini, həm danışıqlarda vasitəçilik edən paytaxtların təşəbbüslərini heçə saydı, həm də danışıqların perspektivini sual altında qoydu. Ardınca o, BMT-də analoji sərəmsəmləmələrlə çıxış elədi. Ermənistanın hökumət başçısının bu avantürist çıxışından sonra keçirilən Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin görüşündən təbii ki, fəvqəladə nəşə gözləməyə dəyməzdi. İşğalçı ölkənin baş nazirinin sərgilədiyi davranışın ardınca əldə olunan razılıq "danışıqların davam etdirilməsi"ndən uzağa gedə bilməzdi.

Bu arada Azərbaycan xarici işlər naziri Elmar Məmmədyanov və Ermənistan xarici işlər naziri Zöhrab Mnatsakanyan arasında ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrlərinin vasitəçiliyi ilə Nyu Yorkda baş tutan danışıqlar 3 saatdan çox davam edib. "Münaqişənin davam etməkdə olan həlli inkişafı üzrə, habelə bölgəyə dayanıqlı sülhün gətirilməsi üçün nə edilməli olduğu məsələlərinə dair maraqlı və mühüm fikir mübadiləsi aparıldı".

Bu sözləri Azərbaycanın XİN başçısı E.Məmmədyanov deyib. "Biz danışıqların həmsədrlərin bölgəyə səfəri də daxil olmaqla gələn ay davam etdirilməsinə razılaşırdıq", - deyə nazir əlavə edib.

Təbii ki, Ermənistan hərbi əməliyyatlardan sığortalamaqdan ötrü danışıqların davam etdirilməsini çox istəyir. Paşinyan BMT tribunasından həm də ölkədaxili auditoriyaya ünvanlandığı bəyanatının ardınca gərginliyin artmasında, Azərbaycanın işğalçı ölkəyə növbəti "aprel dərsi" verməsində maraqlı deyil. Əgər belə bir hadisə baş versə, onun hakimiyyətinin ömrü qısa olacaq.

Odur ki, indiki durumda danışıqlarla vaxt uzatmaq İrəvan üçün ən məqbul variant olardı, ən azı gələn ilin yazında keçiriləcək parlament seçkilərində səslərin mütləq əksəriyyətini alana qədər.

Ancaq sülh danışıqlarının perspektivinə hətta əcnəbi ekspertlər də inanmır. "Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin Nyu-York görüşündən Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması ilə bağlı ciddi irəliləyiş gözləməyə dəyməz".

Bunu Siyasi və İqtisadi Kommunikasiyalar Agentliyinin aparıcı analitiki Mixail Neyjmakov BMT Baş Assambleyası çərçivəsində Məmmədyanovla Mnatsakanyanın görüşünü şərh edərkən "Report"a bildirib. "Payızın əvvəlində Dağlıq Qarabağ üzrə beynəlxalq vasitəçilərin fəallığı, bir qayda olaraq, artır. Onların fəallığındə növbəti fəallıq, adətən, ilin sonunda müşahidə olunur. Belə vəziyyətdə münaqişə tərəflərinə beynəlxalq imicin qorunması baxımından heç olmasa, "danışıqlar haqqında danışıqlara" hazır olduğunu göstərmək sərfəlidir". Onun sözlərinə görə, Paşinyan yenə də seçki kampaniyası rejimində hərəkət etməyə məcburdur.

Nyu-Yorkda Rusiya və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin də görüşü olub. "Yeni Müsavat" erməni mediasına əsasən bildirir ki, nazirlər ikitərəfli və regional gündəmin məsələlərini müzakirə ediblər. Rusiya xarici siyasət idarəsindən isə bildirilib ki, beynəlxalq forumlar çərçivəsində Rusiya və Ermənistanın qarşılıqlı əlaqələri xüsusi müzakirə obyektinə olub. Rusiya-Ermənistan münasibətlərində soyuqluğun yaşanması, həmçinin S.Lavrovun Paşinyan hökumətinə aqressiv münasibətinin fonunda bu görüşün keçirilməsi diqqət çəkir. Görüşün təşəbbüsünün kim olduğu bəlli deyil. Digər mühüm məqam bundan ibarətdir ki, Rusiya prezidentinin Azərbaycanı səfərinin ardınca Ermənistan gedəcəyi xəbəri yayılsa da, bu, təsdiqini tapmadı. Rusiya prezidentinin köməkçisi səfərin bu il baş tutmayacağını bildirdi. Bu vəziyyət isə İrəvanda şok effekti yaradıb. Ola bilsin Lavrov erməni həmkarına bəzi xəbərdarlıqlarını çatdırıb. Xatırladaq ki, N.Paşinyan bir müddət öncə S.Lavrovu ələ salan açıqlama vermişdi.

İrəvanın Qarabağ iddialarına Bakıdan sərt cavab: "Ermənistanın şansı yoxdur.."

Azərbaycan XİN Paşinyanın BMT sərəmsəmləməsinə reaksiya verdi: "Dağlıq Qarabağ hər zaman Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olub və olaraq qalacaq"; **politoloq:** "Görüşləri davam etdirmək üçün konkret suallar qoyulmalı və cavab alınmalıdır..."

Bəzi ekspertlər hesab edirlər ki, belə vəziyyət Bakının əlinə torpaqların azad etmək fürsəti yaradır. Azərbaycanın Rusiya ilə münasibətlərini ideal vəziyyətə gətirməsi ilə yanaşı, ordumuz üçün əlavə silahların alınması da üstünlüyümüzü artırır. Son məlumata görə, Belarus "Polonez" raket sistemlərinin daha bir batareyasını Azərbaycana yola salıb (Virtualaz.org). "Polonez" raket kompleksləri 8 yüksək dəqiqlikli raket daşıyır. Bu raketlər 200 və 300 kilometr məsafədə hədəfləri vurur. Kompleks MZKT-7930 şassisi üzərində yerləşdirilib, bu maşın saatda 70 kilometr sürətlə 1000 kilometr dayanmadan yol qət edə bilər. Bu, Ermənistan üçün şok effekti yaradan digər bir xəbərdir. Qeyd edək ki, ötən həftə Ermənistan rəsmiləri Azərbaycana silah satan KTMT üzvünə-Belarusla iradlarını çatdırmışdılar. Verilən "cavab" ortadadır...

S.Novruzov əlavə etdi ki, bəzi ekspertlər Paşinyanın radikal bəyanatlarla Ermənistan-dakı parlament seçkilərini hədəflədiyini qeyd edirlər: "Amma mən heç inanmıram ki, Paşinyan parlament seçkilərinə gedib çıxsın. Çünki onun nə iqtisadi, nə siyasi platforması var, hansı ölkələrlə münasibətlərin qurulması ilə bağlı aydın mövqeyə malik deyil. Konkret mövqeyi, istiqaməti yoxdur, Amerikaya yaxın olduğu bəlli deyil".

S.Novruzov BMT tribunasından işğalçı siyasətinə haqq qazandıran Paşinyana ABŞ prezidenti və BMT baş katibinin normal münasibət bəsləməsinə də reaksiya verdi: "Dünyada təsdiqini tapmayan bir forma var ki, müxalifət iqtidara gəlsə, guya burada hər şey demokratikdir. Onlar məhz bu prinsip əldə rəhbər tutaraq o cür mövqə sərgiləyiblər. Söhbət ondan gədir ki, Ermənistan insanları Paşinyanı seçmək istəmirdilər. Onlar, sadəcə, köhnə idarəçiliklə yola davam etmək, korrupsioner, hərbi rejimin hakimiyyəti

altında qalmaq istəmirdilər. Buna etiraz edirdilər, yoxsa Paşinyana dəstək vermək fikirləri yox idi. Ortaya kim çıxsaydı, ona səs verəcəkdilər, yaxud onu hakimiyyətə gətirəcəkdilər".

Politoloq Arzu Nağıyev isə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, mövcud gərginliklərə baxmayaraq, danışıqların davam etdirilməsi yaxşı haldır: "Ən azından o halda müharibə olmayacaq və əlbəttə, buna heç regional və global aktyorlar da imkan verməyəcəklər. Təəssüf ki, BMT və ATƏT səviyyəsində yenə də deklarativ bəyanatlar səslənir, qəbul olunan qətnamələr yerinə yetirilmir və ümumiyyətlə, icra mexanizmi yoxdur. Paşinyan Nyu-Yorkdakı sessiyaya getməzdən əvvəl Azərbaycanı müharibə elan edib, BMT-dəki çıxışında isə münaqişənin sülh yolu ilə həllindən danışıb. Bir tərəfdən Azərbaycanı sülhə çağırır, bildirir ki, Qarabağ Azərbaycanın tərkibində olmamalıdır. Eyni zamanda ermənilərin Dağlıq Qarabağda Azərbaycanın tərkibində yaşamaq istəmədikləri və guya Bakının münaqişə tərəfi kimi Dağlıq Qarabağdakı separatçı rejimlə danışıqlara başlamalı olduğu ilə bağlı fikirlər səsləndirməklə bütün dünyanın fikrini yayındırmaq istəyir. Belə bir paradoks yaranır: Ermənistan müharibə istəmir və eyni zamanda sülh danışıqlarına gəlmir. Deməli, Paşinyanın daxili və xarici siyasəti absurddur, həm müharibədən, həm də sülhdən qorxur".

A.Nağıyevin fikrincə, Ermənistan rəhbərliyinin əsas məqsədi vaxtı uzatmaq və seçkilərə

qədər Qarabağ "kartı"ndan öz məqsədləri üçün istifadə etməkdir. Ancaq politoloq danışıqlarda daha açıq və aydın mövqenin ifadə olunmasını zəruri sayır: "Görüşləri davam etdirmək üçün konkret suallar qoyulmalı və cavab alınmalıdır. Əks halda, görüşlər naminə görüşlərin keçirilməsi də məqsəduyğun deyil".

Qeyd edək ki, Azərbaycan XİN Paşinyanın sərəmsəm bəyanatını cavabsız qoymayıb. "İlkin təəssürat ondan ibarətdir ki, Ermənistanın baş naziri özünün adlandırdığı "məxməri inqilab"ın hələ də təsiri altındadır, populist və olduqca ziddiyyətli ritorikadan çıxış edərək BMT Baş Assambleyasını Gümrü və İrəvan küçələri ilə səhv salıb". Bu barədə BMT Baş Assambleyasının 73-cü sessiyasının ümumi mü-

Ət yeməyə dəyirmi, dietalar kömək edirmi - qidalanma ilə bağlı müzakirələr özü ilə paralel qaynar müzakirə və diskussiyaları gətirir. Amma istehsalçılar özləri mallarını satmaq üçün çox şeyə hazırdırlar. Əsas odur ki, hər kəsə öz məhsullarının digərlərindən daha yaxşı olduğunu sübut etsinlər. "Yeni Müsavat" Rusiya mediasına istinadən yemək məsələsində qarşımıza çıxan bir çox sualları aydınlaşdırmağa çalışır.

Gün ərzində neçə dəfə və nə qədər yeməliyik?

Bu sualla bağlı geniş araşdırma, dolayısı ilə sərt qaydalar da yoxdur. Sağlam insanlar bir qayda olaraq aclıq hissini əsas tutaraq bu məsələdə qərar verə bilərlər. Yeni gün ərzində üç dəfə, böyük porsiyalarla yemək şert deyil. Beş, hətta yeddi dəfə də, kiçik porsiyalarla yemək mümkündür. Əsas odur ki, həddən artıq yeməkdən və ac qalmaqdan qaça bileyik. Britaniya Milli Sağlamlıq Xidmətinin məsləhətlərinə əsasən, kişilər gün ərzində 2500, qadınlar isə 2000 kilokalorilik qida qəbul etməlidirlər. Amma bu məsləhətləri fərdi üsulla da tətbiq edə bilərsiniz. Əgər siz yediklərinizin kalorisini hesablaya bilmirsinizsə, o zaman doyan andan etibarən yeməyi dayandırmağınızın.

Yeməyin həcmi, porsiyaların miqdarı nə qədər olmalıdır?

O qədər də böyük olmamalıdır. Bundan başqa, tövsiyə olunan normaları aşmamalıdır. Xatırladaq ki, hər növ qidanın öz miqdarı olmalıdır. Yeməklərin növünə gəlincə, bununla bağlı Harvard İctimai Səhiyyə İnstitutu ekspertləri müəyyən ediblər ki, boşqabın yarıdan çoxunu tərəvəz və meyvə təşkil etməlidir. Onların gündəlik norması 400 qram olmalıdır. Yeni gün ərzində 400 qramdan az meyvə-tərəvəz yeyilə bilməz. Digər hissəni isə karbohidratlar və zülallar təşkil etməlidir ki, bu zaman da üstünlüyü toyuq əti və balıq, dənəli qidalara vermək lazımdır.

Əgər evdə porsiya məsələsini rahatlıqla həll edə bilsəniz, restoran və kafelərdə bu məsələ insanı əziyyətə salır. Söhbət ondan gedir ki, son 20 ildə restoranlarda porsiyalar hədsiz dərəcədə böyüyüb. Amma həddən artıq yeməməyin də yolları var. Məsələn, hansısa yeməyi iki-üç nəfər üçün sifariş edin, ləvəçə masasından imtina edin, iki nəfər üçün hazırlanmış yeməklərə üstünlük verin, əsas yeməyin əvəzinə qamir və salatları seçin.

Bəs əgər mən arıqlamaq istəyirəmsə? Hansı daha yaxşıdır - aclıq, dieta, yoxsa detoks?

Xeyr, məhdudlaşdırma və ya saqlar bir qayda olaraq çox yeməni stimullaşdırır. Bundan başqa, dieta zamanı orqanizm enerjini qənaət edir və maddələrin mübadiləsini zəiflədir. Aclıq da ideal variant deyil - bu da ağır prosesdir. Sürətlə itirilən çəki eyni sürətlə də geri qaydır. Və bəli, mərhələli aclıq da istisna deyil. Amma onun effektiv və təhlükəsiz olması ilə bağlı təsdiqlənmiş məlumatlar olduqca azdır. Detoks gəlincə, bunu da marketoloqların uydurması hesab edənlər var. Əslində detoksun mədə təmizlənməsi, tərəvəz qəbulu ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. O, yalnız ciddi zəhərlənmələr zamanı lazımdır. Unutmayın: qidalanma ilə bağlı bütün eksperimentlər özündə çoxlu əks göstərişlər nəzərdə tutur. Çəkiyə effektiv nəzarət - dietoloqların məsləhəti ilə gündəlik qidanın balanslaşdırılmasıdır.

Maddələr mübadiləsi barədə nə etmək olar -

Gündə neçə dəfə və nə qədər yeməli?

Bu araşdırmanı oxumadan əlinizi qidaya uzatmayın

onu necə tezlaşdırək?

Metabolizm - orqanizmdə baş verən bütün kimyəvi proseslərin toplusudur. Bu proseslər enerji tələb edir. Maddələr mübadiləsinin sürətinə bir çox faktorlar təsir edir: çəki, yaş, cins və genlər. Məsələn, əzələlər yağ hüceyrələrindən fərqli olaraq daha çox enerji tələb edir. Ona görə də böyük əzələli olan insanların metabolizması da sürətli olur. Nəzərə alaq ki, insanlar yaşlaşdıqca, onun əzələləri də zəifləyir, sürəti azalır. Əvəzində isə yağ hüceyrələri, toxumaları aktivləşir. Bu fakt da onu sübut edir ki, yaş ötdükcə maddələr mübadiləsi zəifləyir. Baxmayaraq ki, siz orqanizminizdəki maddələr mübadiləsinə təsir göstərə bilmirsiniz, fiziki hərəkətlər sayəsində nə qədər kalori yandırdığınızı müəyyən edə bilərsiniz. Və əgər siz aktiv həyat tərzi keçirirsinizsə, bu, iqiqat mümkündür. Ola bilər ki, siz "sürətli metabolizmi var" deyib qibte aparadığınız insanların həyat tərzi xəbərsizsiniz. Məsələn, onlar gündəlik həyatlarında daha aktiv, qıvrıq və enerjilidirlər, nəinki digərləri. Odur ki, metabolizmin sürətini artırmaq cəhdləri yersizdir. Edə biləcəyiniz yeganə şey gündəlik fiziki aktivliyinizə daha çox diqqət ayırmaqdır.

Ət yemək vacibdirmi?

Bəli, həkimlər et yeməyi məsləhət görür. Amma onu həftədə üç porsiya ilə məhdudlaşdırmağı məsləhət görürlər. Bu, heç bir halda sizin ətdən alacağınız faydalı vitaminlərin qarşısını almağa səbəb olmur. Üç porsiya 300-500 qram ətə ekvivalentdir. Sözügedəndə tövsiyələr sırf onunla bağlıdır ki, 2015-ci ildə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı qırmızı ətin tükənməsi və onun orqanizmə təsiri ilə bağlı araşdırma aparıb. Araşdırmanın nəticəsi olan arayışda ÜST nümayəndələri açıqlayıb ki, qırmızı ətin normadan artıq qəbulu prostat və bağırsağ xərçəngi riskini böyüdür. Baxmayaraq ki, təhlükə o qədər də böyük deyil və et bu növ xərçəngin yaranmasına əsas faktor sayılır. Məsələyə qulaq asmağa bütün hallarda deyil.

Şəkər tozu və duz məsələsini necə edək?

Həkimlər gün ərzində 30 qramdan artıq şəkər qəbul etməyi məsləhət görmür. Bu, iki yemək qaşığı deməkdir. Onun miqdarı qəbul edilən qidalann ümumi kalorısından 10 faiz artığı ötməməlidir. Meyvə şirəsi üçün də bu məsləhət keçərlidir. Onların tərkibindəki şəkər heç də qazlı içkilərdəkindən az deyil. Bu halda siz daha çox kalori qəbul edirsiniz, nəinki o meyvəni tam yeyəndə.

Ümumiyyətlə, meyvənin, süd məhsullarının tərkibindəki şəkər sağlam insan rasionunun önəmli hissələrindən sayılır. Və ümumiyyətlə,

qidalanma zamanı şəkərdən tamamilə imtina etmək ağılsızlıqdır - müəyyən edilmiş dozada onun qəbulu zərərsizdir. Çünki şirniyyatların dozadan artıq qəbulu çəkinin artması və dişlərin sıradan çıxması ilə nəticələnə bilər.

Duza gəlincə, ÜST rəsmilərinin məsləhətinə görə, sağlam insanların ondan gündəlik istifadə norması 5 qramı keçmir. Çay qaşığından bir qədər çox. Bundan başqa, nəzərə almaq lazımdır ki, istehlakçılar duzu bir çox qidaların tərkibinə əlavə edirlər - kolba-

sa, çips bu kateqoriyadadır. Əgər duzlu yeməkləri çox yəsəz, bu, birinci növbədə ürək, daha sonra isə mədə-bağırsağ sisteminə ziyan verə bilər. Üstəgəl, adi duzu yodla da əvəz etmək olar. Bu, həm də yod çatışmazlığı probleminin də qarşısını ala bilər.

Hansı məhsullardan imtina etməli?

Ümumiyyətlə, transyağı özündə daşıyan qidalardan - şirniyyat, fastfooddan imtina etmək məsləhət görülür. Bu gün üçün bu növ qidalar gündəlik rasionun 1 faizindən artıq olmamalıdır. Bu yağlar xərçəng və ürəkdə bəzi problemlər yarada bilər. Eyni zamanda unutmamaq olmur ki, birmənalı şəkildə "pis" ərzaq yoxdur, Məsələ ondadır ki, istehlakçı normalan bilməli, sağlam qidanın qəbul dozasını aşmağı salmamalıdır.

Konservant və qlütamat - bunlar dəqiq ziyanlıdır?

Xeyr, natrium qlütamat nəinki orqanizm üçün təhlükəli deyil, əksinə, vacibdir. Bu amin turşusu birbaşa zülalın tərkibinə daxildir.

Konservantlara gəlincə, onlar orqanizmdə göbək xəstəliyinin və bir çox mədə-bağırsağ pozğunluqlarının əsasını qoyur. Əsas məqam da odur ki, etiketində "GMO-suz" sözü yazılan, tamamilə orqanik olan qidaları almaq çıxış yolu deyil. Heç də ortada həmin qidaların GMO-suz olması ilə bağlı təsdiqlənmiş arayış yoxdur.

Tam yağsız ərzaqlar yemək olarmı?

Bu, olduqca çətin sualdır. Qida mütəxəssisləri gün ərzində yağsız südü belə üç fəncandan artıq içmənin doğru olmadığını deyir - baxmayaraq ki, yağsız süd məhsullarının tərkibində çoxu miqdarda kalsium var, onlara daha çox kraxmal və şəkər qatılır. Odur ki, hələlik yağlılıq faizi aşağı olan məhsulları almaq daha məsləhətlidir.

Bəs yerli mütəxəssislər bu məsələ haqda nə deyir? Əslində yeməyin ədvalarla yeyilməsi normaldır və dünyanın bütün mətbəxlərində bu var. Bir var, makaronu quru yeyəndə. Bir də var ona ədvalar əlavə edəndə. Bu, onun həzmini də yaxşılaşdırır. Yemək birmənalı şəkildə göyertili olmalıdır. Meyvə, ədvalı yemək həzmi yaxşılaşdırır. Yediyn qidanın tərkibində kobud liflər azdırsa, həzmə getməyəcək Əti göyertisiz yəsən həzm olunmayacaq.

Yeməklərin yeyilmə qaydalarına toxunmaq. Birinci yeməkdən

10 dəqiqə əvvəl bir dilim limon, 4 dəqiqə əvvəl isə maye və göyerti qəbul edilməlidir. Bunun effekti böyükdür. Elə bil körpə uşağın sütünün gözleyir. Sonra yemək yeyilir. Bizdə birinci və ikinci yemək anlayışı geniş yayılıb. Amma bu, doğru deyil. Bir növ, yeni mono- qida qəbul edilməlidir. Ya ancaq kartof yeməlisən, ya da ət. Bunları qarışdırmaq olmaz.

Ətli xörək yeyəndə yalnız 2 saat sonra çay içilməlidir. Əks halda, bağırsağ daşı yığılır. Ət yeyənlər yırtıcı, davakar olurlar. Ət yeməyəndə doymurlar. Acanda ifrat aqressivləşirlər. Hər gün 2-3 litr çiy su içməyə vardiş etmək, ilk ayda hər yarım saatdan bir 30 qram çiy su içmək uğurlu müalicə üsulu sayılır.

Orqanizmdə qızdırma, ağrı, zehni və fiziki halsızlıq olanda, yorğunluq və əsəb zamanı qidanın imtina etmək, yalnız aclıq hiss edəndə yemək, yeməkdən 10-15 dəqiqə əvvəl 1 stəkan çiy suyu ilıq şəkildə qurtum-qurtum içməyi həyat normasına çevirmək lazımdır.

Yemək vaxtı və yeməkdən dərhal sonra su içmək düzgün deyil, çünki su 10-15 dəqiqə sonra mədəni tərk edərək özü ilə bərabər mədə şirəsini də yuyub aparır və həzmlənmə pozur. Suyu meyvələrdən 30 dəqiqə, nişastalı qidalardan 2 saat, zülallı qidalardan 4 saat sonra içmək daha yaxşıdır.

Soyuq maye içmək və soyuq xörək yemək mədədə enzimlərin fəaliyyətini zəiflədir. Normal hərərətə çatana qədər mədə enzim ifraz etmədiyinə görə divanı zədələnilir. Dondurma yemək mədənin zərif toxuması üzərinə buz parçası qoymaq kimi bir təəssürat bağışlayır.

Çox isti çay içmək və çox isti xörək yemək enzimlərin ifrazını dayandırır, mədənin zədələnməsinə səbəb olur.

Səhər yeməyinə şirəli meyvələrdən başlamaq, ona 2-3 ədəd qoz ləpəsi, yaxud 5-6 fındıq əlavə etmək faydalıdır. Qışda çiy meyvələr əvəzinə quru meyvələrdən istifadə etmək olar. Konservləşdirilmiş, duza qoyulmuş və bişirilmiş meyvə və tərəvəzin orqanizmə heç bir faydası yoxdur.

Gün ərzində ən azı bir qabq tərəvəz salata yemək, gündə üç dəfə qida qəbul etdikdə iki dəfə salat yemək, salata 4-5 növ çiy tərəvəzdən hazırlamaq faydalıdır. Kök, kələm, pomidor, cəfəri, sarımsaq, çuğundur və yarpağından istifadə etmək daha yaxşıdır. Baş soğanın qidada çox olması, göy soğanın üstünlük vermək daha faydalıdır.

Yağlardan mümkün qədər az istifadə etmək; istər kərə, istərsə də bitki yağı və qaymaq həzmlənməni ləngidir, mədə-bağırsağ sisteminin işini pozur. Evdar qadınlar xörək tam hazır olanda çiy şəkildə yağ əlavə etməli, xörək bi-

şərkən qazana 1-2 növ məhsul tökərək mümkün qədər az qaynatmalıdır.

Bişmiş xörəkdən imtina edə bilmədikdə onunla bərabər salat yemək, təzə şirələr - itburnu, moruq və qara qarağat yarpaqlarından dəmlənmiş çay içmək məsləhətdir. Çiy qida bişmiş xörəkdən üç dəfə çox olmalıdır.

Qidaları mümkün qədər çox çeynəyəndə və ağır şirəsi ilə isladanda yaxşı həzm olur, nəticədə orqanizm həzmlənmə prosesinə az enerji sərf edir. Qidanın həcm

və çəkisini 1,5-2 dəfə azaltmaqla daha çox fayda görmək olar.

Məşhur dietoloqlar Kautsidzo Nişi və Pol Breq səhər yeməyini

ixtisarə salaraq gün ərzində iki dəfə qidalanmağı məsləhət görürlər. Nişiyə görə səhər qida qəbul etmək orqanizm üçün əlverişli deyil, səhər saatlarında axşamdan yeyilən qidaların həzmi davam edir. Günün ilk yarısında orqanizm özünü təmizləyir, buna görə də yoğun bağırsağ axşam qəbul olunmuş qidaları həzm etməyə təzə başladığı vaxt oraya yeni qida göndərmək israfçılıqdır.

Orqanizmə vaxtaşırı istirahət vermək lazımdır, çünki bağırsağın divarları özündə 3 kiloqramdan 25 kiloqramadək şlak toplayıb saxlayır.

□ Sevinc TELMANQIZI, "Yeni Müsavat"

Daş mədəni sahiblərinə daha 45 gün vaxt verildi

Karxanaların sənədləşməsi və müasir metodlarla istismara keçməsi üçün...

Abşeron yarımadasında fəaliyyət göstərən daş karxanalarında Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin əməkdaşları tərəfindən iyul-avqust aylarında monitorinq keçirilib və əksər daş karxanalarının fəaliyyətində nöqsanlar aşkar olunaraq qanunamüvafiq aktlar tərtib olunub.

Nazirlikdən verilən məlumata görə, görülən tədbirlər karxana sahibləri və istismarçılarda bəzi suallar doğurduğu üçün 3 sentyabr 2018-ci il tarixində ETSN-də onlarla görüş keçirilib. Əksər karxana istismarçılarının torpaq ayırmaya dair sərəncamlarının olmadığı, nazirlik tərəfindən verilən ekoloji və geoloji sənədlərin vaxtında bitdiyi, bəzi karxana istismarçılarının isə ümumiyyətlə heç bir sənədin olmadığı bir daha onları diqqətinə çatdırılıb. Yol verdikləri nöqsanları başa düşdükləri, qoyulan qanuni tələbləri anlayışla qarşıladıqları nəzərə alınaraq karxana istismarçılarna mövcud olan nöqsanların aradan qaldırılması, sənədlərinin tam qaydaya salınması üçün əlavə 45 gün vaxt verilib.

ETSN tərəfindən karxana istismarçılarının nəzərinə çatdırılıb ki, müvafiq icra orqanlarından sərəncam alan hər bir fiziki və hüquqi şəxsə nazirlik tərəfindən ekoloji sənədlər verəcək. Torpaq ayırmaya dair sərəncamı olan istismarçılar "Bərəkət 98", "Gülbaht TMK" və digərləri ekoloji və geoloji sənədlərin alınması üçün Ekspertiza İdarəsinə müraciət edib.

Yaxın günlərdə sənədlər onlara təqdim olunacaq və hər bir istismarçısı işlərinin aparılması zamanı ətraf mühitə mənfi təsirin azaldılması məqsədilə müasir texnologiyalardan istifadə edilməsi barədə tövsiyələr, karxanaların müasir metodlarla istismara keçməsi üçün isə müəyyən vaxt verəcək.

Elan

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən Sultanova Nurlana Ruslan qızına verilən tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

MÜSAVAT

Son səhifə

N 203 (7092) 28 sentyabr 2018

Uşağı həyata qaytarmaq üçün 5 saat masaj etdilər

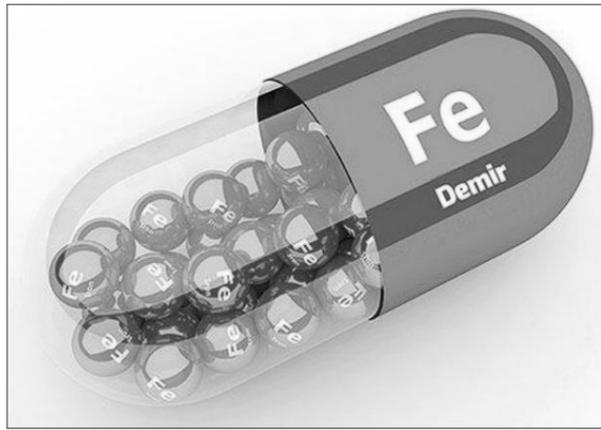
Cinli həkim və tibb bacıları beş saat boyunca fasiləsiz olaraq ürəyi dayanan uşağa ürək masajı edərək onu həyata qaytarıblar. Bu barədə "Daily Mail" nəşri xəbər verib. İnsident Çançjou şəhərində baş verib. 8 yaşlı Syao Yuyanı 20 sentyabrda kəskin ürək çatışmazlığı diaqnozu ilə xəstəxanaya çatdırıblar. Pasiyentin durumu kəskin pisləşib və həkimlər onu Şanxaydakı mərkəzləşdirilmiş xəstəxanaya aparıblar. Birdən Yuyanın təzyiqi qəfil düşüb, ürəyinin fəaliyyəti də dayanıb. Həkimlər onu reanimasiyaya göndərirlər və onun durumu stabiləşib.

Növbəti günün səhəri isə onda aritmiya başlanıb və yenidən durumu pisləşib. Şanxaydakı digər ixtisaslaşmış xəstəxananın həkimlərindən yardım istənilib. Onlar gələndə qəddər 30 həkim 5 saat boyunca növbə ilə uşağa ürək masajı ediblər. Fasiləsiz masaj sayəsində uşaq həkimlərin gelişinə qədər sağ qalıb. Bu müddət ərzində tibbi personal onun ürək qəfəsinə 30 min dəfə basıb. "Biz uşağı xilas etmək üçün hər şey etdik. Biz məğlub olsaydıq, çox pis olardı. Biz ona təcili sağalmağı arzulayırdıq". Bunu da reanimasiyada iştirak edən həkim Li Yamin deyib.

Dəmiri çatmayan adam ariqlaya bilməz

Dəmir çatışmazlığı bir sıra xəstəliklərə səbəb olan problemdir. Ancaq yeni araşdırmalar göstərib ki, dəmir çatışmazlığından əziyyət çəkənlər köklüyə daha meyllidirlər. Üstəlik, onlar istəsələr də, ariqlaya bilmirlər. Yeni kök insanda dəmir əskikliyi varsa, o, nə qədər pəhriz saxlasa da, ariqlaya bilməyəcək. Çünki dəmir çatışmazlığı müəyyən hormonların nisbətinin pozulmasına səbəb olur ki, bu da kökəlməklə nəticələnir. Dəmir çatışmazlığı ariqlama prosesinin də qarşısını alır.

Dəmir çatışmazlığına daha çox böyümə çağındakı uşaqlarda, mensturasiya olan gənc qızlarda, hamilələrdə və uşaq əmizdirən analarda, həmçinin sağlam qidalanmayan insanlarda rast gəlinir.

Hər ay mütəmadi olaraq mensturasiya keçirənlər 1 ml. qanlı 5 mg. dəmir itirirlər. Bu itirilən dəmir bərpa edilməlidir. Dəmir çatışmazlığından əziyyət çəkən insanlar tez-tez acırlar.

Ona görə də ariqlaya bilmir, hətta gün keçdikcə daha da kökəlirlər. Ən pisi isə odur ki, belə insanlar pəhriz saxlasalar, təhlükəli xəstəliklərə yaxalana bilərlər.

9 ay özünü hamilə kimi təqdim etdi və...

Kolumbiyalı bir qadın doqquz ay boyunca hamiləliyi imitasiya edib. Daha sonra isə yalandan quldurlar tərəfindən oğurlandığını, sonuncuların onun qarnından zorla uşağını kəşib çıxardıklarını bildirib. "Daily Mail" nəşrinin yazdığına görə, o, bu üsulla ərinə əlində saxlamağa çalışıb.

38 yaşlı Antonella Milena Padiyya qarnına balıq keçirərək, hamiləliyi imitasiya edib. O, hər ay balışın içini bir az daha dolduraraq guya hamiləliyinin inkişaf etməsi ilə bağlı görüntü yaradıb. Qadın eyni zamanda internetdə yer alan UZİ görüntüləri də çıxartdırıb, bunu ailəsinə və dostlarına körpəsinin UZİ görüntüləri kimi təqdim edib.

Bu müddət ərzində isə

əri bu yalanı fərq etmədən, ata olacağı günü gözləyib. 22 sentyabrda Padiyya ərinə bildirib ki, qeysəriyyə əməliyyatı üçün xəstəxanaya gedir. Həmin günün axşamı isə ailəsinə göz yaşları içində zəng edərək, qırmızı furqon tipli maşınla quldurlar tərəfindən oğurlandığını bildirib. O, şikayətlənib ki, kişilər onun əl-qolunu bağlayaraq, narkotik veriblər, da-

ha sonra isə bətnindən körpəsinə çıxarıblar və özünü də şəhərin digər ucundakı bir mağazanın qabağına atıblar.

Şoka girmiş qohumlar iradəsinin ziddinə olaraq onu xəstəxanaya aparıblar və həkimlər də baş vermiş hadisə ilə bağlı hüquq-mühafizə orqanlarına xəbər veriblər. Amma hüquq-mühafizə orqanı işçiləri qadının bədənində heç bir kəşik izi olmamasından şübhələnilib. Qan analizi göstərib ki, nə hamiləlik, nə də narkotik qəbulu olub.

Qadının qayınanası bildirib ki, o, son ana qədər hamilə olduğunu iddia edirdi. Amma son olaraq onu müayinə edən ginekoloqun rəyindən sonra xəstəxanadan qaçıb.

"Mənim oğlum onunla birgə yaşayıb, bərabər yatıblar. Amma o, bir dəfə də olsun, arvadının qarnına toxunmamış və körpə ilə söhbətə cəhd etməmişdi" - bunu da yalançı qadının qayınanası deyib.

Padiyanın indi harada olması bilinmir. Amma polis ona qarşı dövlət resurslarının boş yerə xərclənməsinə görə cinayət işi açdıracaq. Belə ki, xəstəxanada səhər saat 5-dən gəlib növbə tutan xəstələrin əvəzinə bu yalançı qadın növbəsinə girib və insanların səhiyyə xidməti hüquqlarını pozub.

QOÇ - Kəhardan dəstək olmasa, riskli addımlar atmayın. Ən azı ona görə ki, bu mülayim gündə təkbəşinə hansısa uğura yiyələnməyəcəksiniz.

Həmkarlarınızla mübahisəyə meyl etməyin.

BUĞA - Bugünkü təqvim gərginlik səpsə də, əsas enerjinizi fəaliyyətə həsr etməklə hər hansı xoşagəlməzliyi dəf edə bilərsiniz. Nəhardan sonra maraqlı görüşlərdə iştirakiniz mümkündür.

ƏKİZLƏR - Sizin aidiyyəti olmayan situasiyalara müdaxilə etməyin. Əks təqdirdə, çoxlarının rəqibinə çevriləcəksiniz. Yalnız öz işinizlə məşğul olun. Saat 15-dən sonra varlanma ehtimalınız var.

XƏRÇƏNG - Ən böyük rahatlığı məhəbbət amilindən duya bilərsiniz. Çünki sevgi ilahəsi bu gün başınız üstündə pərvaz edəcək. Xətrə dəyən sözlərdən, qarğış və söyüşdən uzaq olun.

ŞİR - Nəzərdə tutduğunuz ideyaların reallaşmasına mane olmaq istəyənlər artmaqdadır. Bunun qarşısını almaq üçün görəcəyiniz işləri məxfi saxlamalısınız. Bu gün uzaq yola çıxmaq sizə rahatlıq gətirəcək.

QIZ - Maddi durumunuz ürəyiniz istəyən həddə çatmasa da, aktivliyinizi qətiyyətlə azaltmamalısınız. Nə qədər əzmkar olsanız, Ulu Yaradan əməyinizin hədəf getməsinə yol verməyəcək. Axşam qonaq gedin.

TƏRƏZİ - Göy qübbəsi bu gün sizə ələ bir şans verəcək ki, belə bir şans ildə bir dəfə ələ düşür. Qətiyyətlə başısoyuluq etməyin, bütün gücünüzü hərəkətə keçin. Lazım gəlsə, məsləhətləşmələrə də gedin.

ƏQRƏB - Dünən olduğu kimi bugünkü təqvim də sizə kifayət qədər rahatlıq bəxş edəcək. Ürəyinizə yaxın olan, lakin az qala unudduğunuz adamlarla görüşün ki, Allaha da xoş getsin. Spirtli içkidən uzaq olun.

OXATAN - Ulduzların düzümü şəxsi büdcənizi artırmaq üçün gözəl şanslar qazanacağınızı bəyan edir. Ələlxüsus da saat 14-17 arası əməli-başlı varlana bilərsiniz. Odur ki, boş dayanmayın.

OĞLAQ - Əlinizin aşağı olmasından heylsənməyin. Çünki bürcünüzdə zaman-zaman belə hallar olur və çox qısa zamanı əhatə edir. Əsas diqqətinizi qarşılıqlı münasibətlərin tənzimlənməsinə yönəldin.

SUTÖKƏN - Əgər sağlıq durumunuz imkan vermirsə, fiziki işləri təxirə salın. Yoxsa bunun ağrısını çəkəcəksiniz. Yaxşı olar ki, günün əsas hissəsini məhəbbət amilinə həsr edəsiniz.

BALIQLAR - Bacardığınız qədər günah işlərdən uzaq olun, dünyadan getmişlərinizin qəbirlərini, müqəddəs yerləri ziyarət edin. Bu gün maddi durumunuzda uğurlar da mümkündür.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Balasını qorumaq üçün ağızda gəzdirir

Türkiyənin Muş vilayətində dünyaya gətirdiyi 4 baladan üçünü küçə itlərinin öldürməsindən sonra ana pişik tək qalan balasını ağızda gəzdirməyə başlayıb. "Milliyet" qəzetinin xəbərinə görə, ana pişiyin evlərin bağçasında, yaxud zibilliklərdə böyütməyə çalışdığı balalarını itlər boğub öldürəndən sonra dişi pişik balasını qorumaq üçün bir dəqiqə belə gözündən ayırmır.

Şahidlərin sözlərinə görə, ətrafda gəzən küçə iti çoxdur. Məhəllə sakinləri deyib ki, fədakar pişiyə sahib çıxaraq, ona yemək verirlər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARIFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYSAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-cü məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Nazim SABİROĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Müsavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.